

TITULI FUNEBRES

Seu diversæ ad epistolam præcedentem responsoriæ (253)

SECTIO I.

Titulus fratrum montis Amati (254).

1. Notum autem facimus sanctitati vestræ, nos fratres de vivo, humiles habitatores montis Amati, una cum domino nostro priore Hyeronimo in communi statuisset, pro reverendissimo charissimoque Brunone, vestræ Congregationis patre, septem diebus pro ejus venerabili transitu Vigiliis (255) et Missas celebrare, in matricula (256) conscribere, anniversarium diem agere. Oramus et obnixè petimus ut nostri in omnibus bonis vestris memores sitis. Valet.

Fratrum Fisciclenis cœnobii (257).

2. Nos Fisciclenes fratres pro reverendissimo

(253) De modo quo, rationeque ob quam Titulos funebres seu datas ad epistolam encyclicam, qua S. Brunonis obitum quaquaversum nuntiarunt ejus discipuli, responsorias etiam hic edere visum sit, Consule commentarium prævium num. 24 et seq., ubi etiam invenies unde quid de hisce generatim sentiendum sit statuas.

(254) Lubinus in Brevi abbatiarum Italiæ Notitia pag. 226 recenset ordinis S. Benedicti abbatiam, Titulo S. Salvatoris Montis Amiati insignitam atque in territorio et diocesi Clusina Veteris Etruriæ sitam, quam anno circiter 743, uti in Episcopis Clusinis tom. III Italiæ sacræ Ughellus et post hunc Mabillonius tom. II Annalium Benedictinorum lib. XII, num. 24 docet, Rachis seu Ratchisus, Longobardorum rex, fundavit; fuisse autem ex hac abbatiâ fratres, quorum nomine funebris hic Sancti Titulus signatur, mihi vix non indubitatum apparet, licet interim monasterium, cujus illi fuerunt, non *Mons Amatus*, sed unius litterulæ suppressione *Mons Amatus* hic appelletur.

(255) Id est officium, pro defunctis cani solitum, prout id hodieque vocatur.

(256) Vox hæc catalogum hic significat, cui defunctos, pro quibus specialiter orare statuerant, monasteria ecclesiæ solebant inscribere.

(257) Abbatia est Lucanæ seu Lucensis in Italia diocesis, Titulo S. Salvatoris nobilis sæculoque x fundata. Adi in abbatiarum Italiæ Brevi Notitia pag. 134 Lubinus, qui tamen abbatiam illam seu monasterium, non *Fisciclense*, sed vel *Fisceclense*, vel *Ficiscli*, aut etiam *Ficoclense* appellari, ibidem docet.

(258) In epistola encyclica, obitus S. Brunonis nuntia, jam supra Titulis funebribus præmissa, petunt Calabrini ejus discipuli, ut, qui, hac accepta, universarium defuncti Patris sui diem essent acturi, ii, non rotulo, præfatam epistolam complectenti, sed chartæ separatæ sese suas ad eandem responsorias inscribant: quare, cum facile factum esse queat, ut e duobus monasteriis, Fiscicleni nimirum et Montis Amati, utpote haud procul admodum invicem distantibus, unam proxime post alterum, qui epistolam encyclicam, obitus S. Brunonis nuntiam, circumtulit, adierit, anniversarium-

A ac religiosissimo domino Brunone, eminentissimo eremita, supplicationum preces intentissime, libenti valde animo, Creatori Deo cum oblationis sacræ libamine persolvemus, et ejus venerabile nomen inter amantissima fratrum nostrorum nomina conscribemus, ejusque anniversarium diem, prout claritas vestra petit, devotius celebrabimus (258).

Rangerii Brunonis discipuli.

3. Ego Rangerius, viri venerabilis Brunonis quondam discipulus (259), precum supplicationes offerre desidero Deo omnipotenti, ut, qui illum tanta honestavit gratia, tanta pietate decoravit, secundum suæ fidei meritum conferat et coronam. Specialiter autem et pro debito speciali et amoris privilegio

que Brunonis diem sese celebratura, eadem duo monasteria in suis ad hanc responsoris seu Titulis funebribus promittant, puto hosce eo ordine, quo hic ponuntur, eidem chartæ separatæ fuisse inscriptos; quod etiam existimo quantum ad nonnullos alios, inter titulum proxime sequentem et Titulum quintum decimum interjectos, quibus expresse anniversariæ Sancti lucis celebratio promittitur; qui enim dictam epistolam encyclicam circumtulit, ex Etruria, duo præfata monasteria, Fisciclense nimirum et Montis Amati, complectente, Lugdunum petiit; quare cum loca sacra, quorum Tituli isti sunt, haud multum a via quæ ex Etruria Lugdunum ducit abducant, tunc ea omnia, idque eo ordine quo iidem hic subduntur, verosimillime adiiit.

(259) Sunt qui velint Rangerium, cujus hic Titulus nomine insignitur, eum ipsum esse Rangerium qui, postquam Sanctus noster Rhegiensem, ad quem anno 1090 electus fuerat, archiepiscopatum recusasset, ad cathedram hanc, uti apud Ughellum tom. IX Italiæ sacræ in archiepiscopis Rhegiensibus videre licet, fuit promotus; verum ms. de S. Brunone Tractatus, quem Carthusiani hujates mecum communicavere, auctor anonymus censet Rangerium, qui Titulum hunc scripsit, sequi in hoc S. Brunonis discipulum vocat; esse potius illum Rangerium, qui, quemadmodum Ughellus tom. I Italiæ sacræ in Episcopis Lucensibus docet, anno 1098 Lucensem cathedram occupabat, annoque 1112 excessit et vivis. Et vero cum inter duos Titulos, eidem chartæ separatæ (adi dicta ad not. præced.) inscriptos, quorum altero a S. Fiscicleni diocesis Lucensis monasterio, altero a S. Frigiani cœnobio, in ipsa ex dicendis civitate Lucensi sito, anniversaria sancti commemoratio fuit promissa, Titulus Rangerii nomine notatus, quo factum pariter id fuit, medius hic ponatur, fuerit verosimiliter et hic eidem chartæ separatæ inscriptus; quod cum ita sit, Rangerius, qui cum scripsit, aut in dicta civitate Lucensi aut ab ea haud procul, cum id fecit, verosimiliter existierit, satque proinde probabilis laudati auctoris anonymi opinio potest videri, licet interim nullo modo pro certa queat haberi, quod nec ex ipso, de quo hic, Titulo, nec ex inscriptione, quam hic præfert, Rangerium, quem habet auctorem, episcopum existisse constet.

anniversariam ejus memoriam exhibebo pro oportunitate rerum et temporis.

S. Frigiani Lucensis ecclesiae.

4. Nos, humiles Sancti Frigiani (260) Lucensis ecclesiae fratres, pro tanto viro et tam glorioso voluntarie officium commemorationis impendimus (261), credentes nos apud Deum ejus sanctis commendari meritis.

Ecclesiae Placentinae.

5. Nos sanctissimae Mariae, sanctaeque Justinae Placentinae matricis ecclesiae (262) parvi meriti fratres, pro tam venerabilis viri gloriosissima anima debitas ardenti animo exsequenda agere voluntarie promittimus, ejusque sanctam memoriam in nostra matricula (263) amantissime inseremus.

Monasterii Sancti Sepulcri (264).

6. Monasterii Sancti Sepulcri congregatio voluntarie adimplebit quod petitis (265).

Ecclesiae S. Martini de Petra.

7. Ecclesiae nos canonici Sancti Martini, quae dicitur Petra (266), gratanter hanc chartam accipientes, humilique mente recordationem in nostra matricula conscribentes, religiosi hujus viri, Brunonis scilicet, memoriam in die ejus anniversarii facientes.

Clusini cœnobii (267).

8. Clusinum collegium, satis humile et exiguum,

(260) Intra civitatis Lucensis muros, quemadmodum Lubinus in Abbatiarum Italiae brevi notitia pag. 192 docet, monasterium, saeculo sexto fundatum, concluditur, quod S. Frigidiani seu *Frigiani* C appellatur: quin adeo hujus ipsius sit praesens funebrius Sancti Titulus, dubitandum non apparet.

(261) Nescio an qui hunc Titulum scripserunt, anniversariam Sancti lucem sese acturos hac loquendi formula non promiserint. Ut ut sit, promissum equidem id fuisse videtur tam hoc, quam duobus adhuc aliis, rem pariter diserte non experimentibus, funebribus Titulis, sexto nempe et nono, quorum alter monasterii S. Sepulcri, alter ecclesiae Segusienensis est; cum enim omnes tres pluribus Titulis, qui chartae separatae (vide dicta ad notam 258) fuere inscripti, interserantur, fuisse eos eidem chartae separatae pariter inscriptos, verosimile apparet; hoc ipso autem, quod chartae separatae fuerint inscripti, esse illi, qui eos scripserunt, anniversariam Sancti diem celebraturos, promississe videntur ex iis quae in not. 258 dicta sunt.

(262) Id est, ecclesiae cathedralis. Adi Cangium in Glossario mediae et infimae Latinitatis ad vocabula *Ecclesia Matrix*.

(263) Adi notam 256.

(264) Cum ecclesiae cathedralis Placentinae Titulo proxime subdatur hic Titulus, monasterium S. Sepulcri, cujus nomen praefert, aliud indubie quemadmodum ex modo dictis ad litt. notas 258 et 271 facile colliges, non est, quam quae nomine illo insignitur, Placentina ordinis S. Benedicti abbatia, anno 1056 fundata, ut Lubinus in Abbatiarum Italiae brevi Notitia pag. 300 docet.

(265) Vide notam 261.

(266) Monasterii hujus notitiam nusquam invenire quivi; id tamen inter Placentiam et Clusinum diocesis Taurinensis cœnobium, cujus Titulus proxime hic subjungitur, situm fuisse existimo ob ea quae supra dixi in not. 258.

(267) Lubinus in Abbatiarum Italiae brevi Notitia duas ordinis Benedictini abbatias, a Clusa nomen ha-

A pro Brunone, religionis socio, insignisque fidei magistro eximio, ac suis orationibus in vita sanctissimi viri Patris nostri Benedicti dedito, mœrens se fore destitutum tanti viri solatio, dietim (268) exorabit Dominum, imponendo fratribus Missas, et Psalterium suum complendo videlicet tricennarium (269). Quem, etiam inter nomina fratrum diligenter habebit impositum, ejusque festum devote celebrabit annuum, ut sibi det requiem, Michaelae precante, perennem. Orationum vestrarum clypeo muniri optamus quibus ascisej inter sanctorum consortia nos et defunctos nostros minime dubitamus.

Segusienensis ecclesiae (270).

B 9. Auctoritas sanxit divina, nec non apostolica habet sententia invicem fratres portare onera; hujus ergo auctoritatis dogmate fulcita Segusienensis ecclesia nostra humilis et exigua, fundendo preces, Dei exorat clementiam, ut tanti religiosi viri anima, videlicet Brunonis functi, delictorum veniam consequatur, perenni Dei gratia (271).

Præpositurae Ulciensis.

10. Nos humiles fratres Sancti Laurentii Ulciensis ecclesiae, quae alio nomine Plebs martyrum vocatur (272), pro tanto viro, tamque religioso, pro quo etiam totus orbis terrarum preces incessanter fundere debet, officium cum tricenario (273), et deinceps an-

hentes, quarum altera S. Victori, altera S. Michaeli sacra est, pag. 104 recenset; quin autem harum posterior sit Clusinum hic memoratum monasterium, dubitandum non est, tum quod ea sola Sancto sit antiquior, tum quod Titulus subjectus hunc includat versiculum:

Ut sibi det requiem, Michaelae precante, perennem.

(268) Id est, quotidie.

(269) Id est, Officium triginta missarum, diebus totidem pro defunctis absolvendum. Adi Cangium in Glossario mediae et infimae Latinitatis ad vocabulum *Tricenarium*.

(270) Segusium, incolis *Susa*, urbs Italiae est in Pedemontio ad radices Alpium Cottiarum, quibus in Sabaudiam et Galliam est transitus. Cum urbs illa eo tempore quo Sanctus noster obiit, seu saeculi xii initio, praeter S. Justii abbatiae ecclesiam plures adhuc alias, quarum tamen nulla erat cathedralis, fuerit complexa, an et quænam harum in particulari, et an non omnes potius simul hic designentur, definire non possum. Anne forsitan abbatiae S. Justii ecclesia, quod illius abbas, ut in S. R. E. cardinalium, archiepiscoporum et Pedemontanae regionis chronologica Historia cap. 22 Franciscus Augustinus ab Ecclesia docet, episcopalia jura non pauca Segusii exerceret, *Segusienensis ecclesia* per excellentiam nominatur?

(271) Adi iterum notam 261.

(272) In geographica Delphinatus vicinarumque regionum tabula, historicis, quae anno 1711 Parisiis prodire, monumentis praefixa, Segusio haud procul Lugdunum versus occurrit Ulcium pagus haud dubie, qui, in aliis Delphinatus geographis tabulis eodem situ positus, nomine Gallico *Oulx* distinguitur. Fratres adeo, qui pagi illius ecclesiam; S. Laurentio sacram, administrabant, seu praepositorum incolebant, Titulum hunc (adi dicta ad notam 258) verosimillime scripserunt.

(273) Id est, ni fallar, Officium de defunctis, quod *Vigilias* vocant, una cum triginta missis. Vide not. 269.

niversarium ejus, divina subministrante gratia, persolvemus.

Ecclesiae Gratianopolitanae.

11. Gratianopolitana ecclesia, quam dominus Bruno monachus atque eremita sibi eremum facere, habitationemque prius destinavit (274), quanto tunc gavisa est in ejus praesentia, eam nimirum existimans perpetuam habere, tanto nunc magis dolet praeter ceteris super tanti tamque incomparabilis viri absentia. Quocirca officium ejus commemorationis assiduam usque tricesimum (275) libenter persolvit. Panem quoque et vinum cum ceteris ferculis, quae fratres ejusdem Congregationis interim sumpsere, eadem pro ejusdem viri anima pauperibus largita sunt. Diem vero migrationis suae, quo animam suam, memoratu dignam, Deo reddidit, in catalogo summorum illustrium virorum ponens, anniversariam et celebrem se habere indesinenter repromisit. Nos itaque humili prece vos precamur ut nostri sitis memores, quatenus orationum precumque vestrarum possimus fieri participes.

Eremi Carthusiae prope Gratianopolim.

12. Nos quoque Carthusiae fratres piissimi Patris nostri Brunonis, viri valde clarissimi, solatio miserabiliter praeter omnibus destituti, quid pro ejus dilecta anima et sancta faciamus definire nequimus. Vincunt enim merita beneficiorum ejus erga nos, quidquid possumus, et valemus. Itaque sicut pro unico patre ac domino nostro nunc et sine fine orabimus, et qualiscunque missarum, ceterique spiritualis exercitii consuetudo circa defunctos apud nos tenetur, pro illius anima omni tempore tanquam filii persolvemus (276).

Fratrum Casae-Dei subtus Curnillionem prope Gratianopolim.

13. Nos fratres et servi servorum Casae-Dei habitantes in cellula Beatæ Mariæ, quæ alio nomine di-

(274) Carthusiae eremus scilicet, quam Sanctus, priusquam in Calabriam secesserit, inhabitavit, in diocesi Gratianopolitana sita est.

(275) Diem nempe. Adi Cangium in Glossario mediæ et indimæ Latinitatis ad Vocabulum *Tricesimum*.

(276) Anniversarium sancti Patris sui diem sese acturos, sat aperte etiam hic promittunt religiosi D eremi Carthusiae incolæ.

(277) Cellula hæc seu prioratus, a celeberrima Ordinis et Benedicti in Alvernia Casae-Dei abbatia dependens, Gratianopolitanae urbis parti, Lugdunum respicienti, ad dexteram Isaræ fluvii ripam adjacet, quemadmodum disco e laudata ad lit. u Delphinatus Tabula geographica.

(278) In eadem Tabula geographica Gratianopolim inter et Lugdunum locus occurrit, *Gosta S. Andreae* vocatus, qui proinde aut ipsa est, quæ hic memoratur, cellula seu prioratus, a S. Ruffi monasterio, prope Valentiam modo sito dependens, aut hunc certe, si adhuc subsistat, complectitur.

(279) Officium, quod olim *Septenarium* vocabant, quodque per septem dies continuos pro mortuis agebatur, hic promittitur. Adi Cangium in Glossario ad vocabulum *Septenarius*.

citur Cornelio (277), et est vicina eremo Carthusiae, pro sanctitate tanti viri, ejus doctrina, et exemplo stirps tanta in Christo fructificavit, septem diebus celebrabimus officium et missas, et dabimus panem et vinum cum ceteris ferculis pauperibus, sicut uri ex fratribus nostris, et memoriam anniversariam ejus in catalogo nostro scribemus.

Fratrum S. Ruffi in costa S. Andreae.

14. Nos fratres ex canonicis Sancti Ruffi, commorantes in quadam cellula Sancti Andreae, quæ vulgo Costa vocatur (278), pro piissimi anima Brunonis, per septem dies continuos Matutinas et missas, celebrabimus (279), et sicuti uni ex nobis pro ejus animæ solatio praebendam (280) dabimus, et in catalogo fratrum nostrorum nomen ejus scriptum habebimus.

Athanacensis cœnobii Lugduni (281).

15. Athanacensis vero cœtus divino oraculo praemonitus, pro anima religiosi Deoque dilecti Brunonis generale officium (282), simulque preces et orationes persolvit, et conscriptis cum eo fratribus obsequia commendationis exhibuit.

Majoris ecclesiae Lugdunensis.

16. Sic mors proculenti parcat, velut insipienti.

Prudens Bruno fuit, cito morte ruit.

Nempe jacet Bruno tumulo depressus in uno,

Qui quantum potuit, justitiæ studuit.

Floruit et vita factus simplex eremita.

Si fuit iste reus, tu sibi parce, Deus,

Cui dantur frustra pro Psalmis carmina pulchra.

Plus prodesset ei ter Miserere mei.

S. Mariæ Blesensis (283).

17. Non est descendendum, nec patris morte dolendum.

Non obiit Bruno, qui partem fixit in uno (284).

Hunc Deus exceptit, comitem pia turba recepit.

(280) Præbenda, ni fallar, hic significat eleemosynam, portione monachica, seu monasterii constantem; ut fratres, quorum hic Titulus est, per septem sese dies tantum cibi ac potus quantum interea ipsorum communitas esset sumptura, pauperibus esse duros, etiam promississe videantur. Adi Titulum xi.

(281) Olim extra Lugduni muros erat, modo ipsum inclusum est hoc ordinis Benedictini monasterium, ad confluentes Araris et Rhodani sæculo vi aut etiam citius exstructum. Consule Galliam Christianam auctam tom. IV, col. 233.

(282) Id est, Officium solemniori, quo potest, ritu pro defunctis celebratum. Adi in Glossarii Cangiani Supplemento Carpentierum ad vocabula *Officium generale*.

(283) In civitate Blesensi, quemadmodum Gallie Christianæ auctæ scriptores tom. VII, col. 1388 docent, conspicitur canonicorum regularium, cui sæculo ix canonici sæculares servire, abbatia, *beata Maria Blesensis* aut etiam *Burgus-Medius* appellata. Isthæc haud dubie per S. Mariam Blesensem hic designatur.

(284) Alludi videtur ad illud Lucæ x, 42: *Porro unum est necessarium. Maria optimam partem elegit.*

S. Petri Climiacensis cœnobii (285).

18. Jure dolor po:ri debet pro morte patroni (286).

Gaudeat et mater, gaudet ut ipse pater.

Fecimus obsequium quod charitula jussit agendum.

Et nobis iidem vos faciatis idem.

S. Romani de ecclesia Lugdunensi archidiaconi (287).

19. Domne tibi Bruno, qui semper rege sub uno

Sacram servasti legem, nec eam violasti,

Finis adest vitæ, tristantur ob hoc eremitæ.

Sunt tibi post fatum summæ data gaudia vitæ.

Non ergo pro te gemitus edant eremitæ.

Nam mundo vivens loca deserta subiisti.

Nunc cœlos nactus lætaris in agmine Christi.

S. Vincentii Cabilonensis ecclesie (288).

20. Cum bene præteritam testetur littera vitam,

Et cum posse mori nulli dematur honori,

Fletus deponi debent pro morte patroni.

Namque Deus sedem superam sibi tradidit ædem.

Nunc igitur, fratres, psalmos missasque canentes

Reddamus Christo laudes et carmina nostro,

Ut prosit cunctis, quod nos adolebimus isti.

S. Mariæ Belvensis ecclesie (289).

21. Ivit ab hac vita Bruno simplex eremita;

Tollitur arce poli, terris super astra relictis,

Et sic cum Christo mundo requiescit ab isto,

Orans pro cunctis viventibus, et modo functis (290).

S. Antonii Contiensis (291).

22. Quidquid habet mundus, quidquid vitale voca-

[tur,

Si bene discrevi, sub mobilitate moratur.

Unde sub incerta mutabilitate tenemur.

Res quoque non stabiles et nos et nostra videmur.

Voluitur in fatis, volvuntur fata diurna.

Ipsa quidem titubant, quasi commoveantur in urna.

Dulcedo mundi res labilis et metuenda,

Et sibi suppositi velut ignis flamma cavenda.

Accipiunt omnes tali dulcedine letum.

Dulcedo pereat, quæ confert fel et acetum.

Decipit hæc cunctos sibi grata comede junctos,

Deceptis tandem mercedem donat eandem,

Merces illa quidem datur omnibus exitus idem.

O miser omnis homo, quamvis, quod decipieris,

(285) Cum monasterium, quod *Climiacense* vocetur, nusquam inveniam, in modum quo scriptum est hoc nomen mendum irrepisse puto, proque *Climiacensis* legendum *Cluniacensis*; ut hoc anno 910 conditum monasterium hic designetur.

(286) Id est, magistri, domini aut etiam prioris.

(287) Quid hæc Tituli subjecti sibi velit inscriptio, haud satis intelligo.

(288) Cabilonensis seu Cabilonensis cathedralis ecclesia jam inde ab anno 541 S. Vincentii martyris, prioris, quod habuerat, S. Stephani relicto, nomen accepit; ut alia haud dubie quam hæc in isthac inscriptione non designetur.

(289) In civitate Belvensi, seu, ut modo communius scribitur, Bellovacensi, præter ecclesiam cathedralem, S. Petro apostolorum principi sacram, sex sunt ecclesie collegiate, quarum una sanctissimæ Dei genitrici Mariæ dedicata est; ut ad hanc, ni forte hic *Belvensis* pro *Belniensis* perperam scriptum sit, urbisque adeo Beluæ, quæ in Burgundia a civitate Cabilonensi haud admodum procul sita est,

A Cernæs, ipse tamen modicum curare videris,

Et probo deceptum te lumen cordis habere.

Obscuratur enim, possis ne damna videre.

Nec retinenda tenes, nec vis removenda movere.

Heu! miseræ mentes, metuenda parum metuentes,

Quæ breviter curant quæ longo tempore durant,

His nimis intentæ, quæ sunt mutata repente!

Mors, timidum nomen, miserabile præbuit omen

Venturæ genti primo male nota parenti.

Mors subit, et moritur vivens, nec finis habetur

Certus in hac vita : Bruno probat hoc eremita.

Bruno ruit, cui sylva domus, cibus herba fuere;

Qui, quia mundus erat, mundum contempisti ha-

[here.

Sancta parens Christi, quæ sola Deo placuisti,

B Concedas, ut ei data sit sedes requiei.

Ejusdem.

23. Bruno Dei cultor, vitiorum nobilis ultor,

Ante Dei faciem possideas requiem.

Lector securus quia nunc sospes subiturus.

Huic completa tamen debita dicat : Amen.

S. Petri Carnotensis (292).

24. Concio Silvestris, lacrymarum parce fluentis:

Pastoris vita, fidei cultu redimita,

Votum lætandi nobis dat, non lacrymandi.

Si mundo moritur, paradisi sede potitur.

Perdonuit carnem; dum cœli tendit ad arcem

Se sociat Christo mundo dum migrat ab isto.

Si qua tamen carnis violavit viscera Patris

C Culpa, licet parva, tergat miseratio larga

Ejus quem toto properavit cernere voto.

O miles Christi, qui pugnx victor abisti,

Quam bene certasti, quia certando superasti!

Spernens terrena, stipendia carpis amœna,

Vivis et exsultas, et ad aulæ limina pulsas.

Christe, tuo fesso, quia te petit, obvius esto

Dans illi requiem, dans sine fine diem.

S. Dionysii prope Parisios.

25. Si prosa, vel versus possent conferre salutem,

Nec prosa, nec versus tollent tibi, Bruno, salutem,

Nam prosa vel versus de te volat ore dicaci,

Quæ tibi sic prosunt : Serpentis ab ore minaci

ecclesia SS. Dei Genitrici sacra designetur, subjectus Titulus verosimillime spectet.

(290) In cœlum receptum esse S. Brunonem, oraque ibi pro viventibus, haud obscure in hoc Titulo indicatur. Idem etiam fere sit in quatuor Titulis proxime prægressis, infraque in multis aliis, quod sane eum proxime etiam post suum obitum pro Sancto a non paucis habitum fuisse, argumento est. Consule etiam Comment. prævium num. 749 et Sancti Vitam a Surio scriptam num. 45.

(291) Anne hic forte curata, quæ in generali diœcesis Ambianensis beneficiorum Catalogo, anno 1648 Parisiis excuso, pag. 22 recensetur, Contiensis seu Contiacensis S. Antonii in Picardia ecclesia designatur?

(292) Jam ante sæculum x, uti in Gallia Christiana aucta tom. VIII, col. 1213, videre licet, ad radices montis, cui urbs Carnotensis superimposita est, exstitit ordinis Benedictini monasterium, quod *Sanctus Petrus in Valle* appellatur. Hoc ipsum haud dubie per S. Petrum Carnotensem hic designatur.

Si tormentari prohiberent, atque vorari,
Sic prosa, vel versus possunt conferre salutem.
Cum strepitu vocis sonet ergo melodia cordis,
Ut prosa, vel versus, quod continet, id meditemur,
Quodque sonat, fieri Dominum de corde precemur.
Bruno digne pater, ut eo salveris ab igne,
Qui non justorum, sed semper erit reproborum.
Et si quid minus est, quod non perfectio donet,
Id tibi donari defectibus et superaddi
Nostra tuis possit devotio, si Deus audit.
Sed Deus audiet, et faciet, quia justa rogamus.
Audiat ergo Deus, et det quæ justa rogamus,
Ut tibi sine carens cœlestis lux tribuatur
Et tecum nostris. et cunctis hic titulatis.

S. Germani Parisiensis ep. (293).

26. Mentibus in nostris deberet semper haberi
Lux, in qua reprobi mala tollent, seu bona justis.
Hanc timuit Bruno, sophiæ qui verus amator,
Exiit hic veterem mortali carne parentem.
Ipsam de terra Christus devexit ad astra.
Serve Dei Bruno, te auscipiat tuus auctor.
Perpetua possis uti requie paradisi.
Hanc habeant omnes nostri cunctique fideles.

S. Maglorii Parisiensis (294).

27. Occiduis Morbis resolutis, cur dolet orbis?
Consumpta pœna, si pace fruuntur amœna,
Non opus est flendi, quia gaudent luce perenni.
Est homo laudandus : tamen est hac vos juvandus,
Parce Redemptor ei terrenæ materiei.

S. Petri Fossatensis (295).

28. Anima ejus in Christi nomine requiescat in
[pace. Amen.
Nil prosunt animæ, versus si fecero mille;
Vos orate tamen, pace quiescat, amen.

(293) Aliud Parisiis S. Germani, Parisiensis episcopi, seu templum, seu monasterium non est, quam quod S. Germanus a Pratis dicitur; quare hoc, quod jam inde a sæculo sexto fuit fundamentum, in hac subjecti Tituli inscriptione designari puto.

(294) Extinctum modo est hoc, quod diu ante S. Brunonis ætatem fundatum fuerat, Parisiense monasterium. Ad Galliam Christianam auctam, col. 306 et tribus seqq.

(295) Additur in Basileensi horum titulorum editione : Quo loco sanctus Maurus beati Benedicti discipulus corpore quiescit; ut ad eo monasterium, quod hac inscriptione designatur, aliud non sit quam Fossatense S. Mauri, quod sæculo nono, uti Gallia Christiana auctæ scriptores tom. VII, coll. 282 et 284 docent, fuit exstructum modoque est abolitum.

(296) Amplam hujus monasterii, quod S. Brunone multo est antiquius, notitiam subministrant Gallia Christiana auctæ scriptores tom. VIII, col. 1688 et binis seqq.

(297) Hoc monasterium, quod ad lævam Matronarum ripam duabus leucis infra Castrum-Theodorici in diœcesi Suessionensi situm est, sæculo nono, imo octavo, creditur antiquius. Ad Gallia Christiana auctæ scriptores tom. IX, col. 427 et seqq.

(298) Ecclesia cathedralis Carnotensis beatam Mariam in cœlos assumptionis, uti Gallia Christiana aucta tom. VIII, col. 1091, me docet, veneratur patronam; quare non aliam hic quam istam designari puto ecclesiam. Porro cum inter hujus Carno-

A S. Crucis Sanctique Faronis Meldensis (296).
29. Cognitus iste satis doctrina erat atque beatus
Moribus et vita Bruno sapiens eremita,
Principiis primis, summis, fulgebat et inis.
Post monachus factus, jam cœlica gaudia nactus.
Ecce jacet Bruno tumulo conclusus in uno.
Nam sic tolluntur sapientes, dum moriuntur,
In domni castra, pollentia desuper astra.
Nullus miretur, si Bruno sanctus habetur :
Hoc meruit vita dici simplex eremita.
At si peccavit quod necdum forte piavit,
Hoc sibi condonet Dominus, cœloque coronet.

S. Petri Casiacensis cœnobii (297).

30. Qui pro salute hominum dignatus est fieri
Homo, dignetur concedere veniam vestro patrono.

B SECTION II.

Titulus ecclesiæ S. Mariæ Carnotensis (298).

31. Ecclesiæ murus Bruno fuit haud ruiturus :
Nam bonus, atque piæ mentis fuit, atque sophiæ.
Doctor erat verus : fleat ipsum plebs bona clerus.
Justus, sincerus, morum gravitate severus
Mortuus est Bruno, pugnando rege sub uno.
Qui sic pugnavit, Ducis hostes quod superavit,
Cujus miles erat, quapropter præmia querat
A duce Sanctorum lætissima gregum polorum.
Et nos mille modis, Psalmis oremus, et odis,
Ut det Christus ei lucem summæ requiei.
Nam si promeruit hanc mercedem quis habere,
Nullus Brunonem putet hæc mercede carere.

Versus scholares (299).

C 32. Quis fuerit Bruno, momento temporis uno,
Neseius, huc veniat, discere si cupiat.
Iste fuit justus, sapiens nimis, atque venustus;
Sed nulli nocuit discere, quod potuit.

tensis ecclesiæ Titulum hic subjectum, Titulumque vigesimum quartum, qui monasterii S. Petri, in Carnotensi civitate siti, est, nonnulli alii Tituli, videlicet S. Dionysii prope Parisios, S. Germani a Pratis, Maglorii Parisiensis, S. Petri Fossatensis, S. Faronis Meldensis et S. Petri Casiacensis, in diœcesi Snessionensi siti, interjiciuntur, nec ullo modo verosimile appareat, eremi Turritanæ fratrem, qui epistolam encyclicam, obitus S. Brunonis nuntiam, circumtulit, in itinere, quod hunc in finem confecit, Carnotum iterum, postquam ex hac urbe Parisios, Meldasque deinde et Casiacum, diœcesis Suessionensis cœnobium, se contulisset, fuisse reversum, certum apparet, Titulos funebres omnes, qui chartæ separatæ, in Adnotatis, sectioni præcedenti subnexis, notam 258 memoratæ, non fuisse inscripti, non accurate eo ordine, quo in Rotulum seu Rollum (adi Comment. prævii num. 24) fuisse conjecti, in Basileensi, quam sequor, editione recenseri : ii autem, qui hanc curarunt, ordinem illum maxime, ut apparet, interrumpere Titulorum nonnullorum interpositione, qui chartis separatæ, quod iis anniversariæ Sanctis lucis celebratio promitteretur, erant inscripti. Res ex iis quæ infra suis locis annotabuntur magis patescet.

(299) Cuilibet olim cathedrali ecclesiæ sua erat schola, in qua, qui volebant, politori litterarum aliisque scientiis imbuebantur. Titulus itaque, qui huic inscriptioni subditur, eorum est qui ecclesiæ cathedralis Carnotensis scholam frequentabant.

Cui pia vota damus, nostrumque patrem rogitamus, A
 Ut fugiens rabiem, possideat requiem.
 Si Bruno vixit sicut vixisse putatur,
 Vivat in æternum paradisi sede fruatur.
 Flos erat hic patrum, solamen, gloria fratrum,
 Veri sectator, divinæ legis amator,
 Semita justitiæ, fons hic, et origo sophiæ,
 Lux, speculum mundi, rerum sublime cacumen,
 Labentum baculus, miserorum dulce levamen;
 Nec mens fracta malis, nec erat nimis alta se-
 [cundis.

Hic sibi non vixit, sed mundo, quem bene rexit.
 Non hic, sed vita spoliata flet hoc eremita.
 Vita non eguit, qui mundo, non sibi, vixit.
 Ut narrem breviter, quis narret sufficienter?
 Quam, phœbe phœbo quam cætera sydera lunæ,
 Tam totus mundus assit tibi, Gallice Bruno (300).

S. *Margaritæ cœnobia* (301).

33. Cum Patre sit Nato læus et cum Flamine sacro,
 Mundum sustentat, cœlum ditone gubernat.
 Angeli cum seraphim, pariterque beata cherubim
 Cum cæteris sanctis, justis, simul atque beatis.
 Occurrant illi simul exsultantes, et læti.
 Et tamen cum ipsis, astantibus undique turmis,
 Virtutum thronis, et potestatibus justis
 Vere beatificent Dominum, regem quoque laudent,
 Inlyti Brunonis adsint animæque parati.
 Abraham mox, Isaac, et Jacob, Job et Helias,
 Isaias, Daniel, David, sanctissimus Johel,
 Abacuc, Abdias, Sophonias et Hieremias
 Cum vatum cæteris sistent obtutibus Christi.
 Supplices, et læti deposcant dono ditari,
 Et nos cum ipsis demus pia cantica laudis
 Quamvis indigni, mereatur luce beari;
 Exsultat cœlum, terra gemit, nunc, et resultat.

S. *Mariæ Novi Monasterii* (302).

34. Nos fratres Novi Monasterii, sicut postula-

(300) Ne hinc inferas, S. Brunonem natione Gallum fuisse. Adi Commentarium prævium num. 42.

(301) Additur in editione Basileensi: *Quod situm est in eremo.* Verum nec cœnobium, nec ecclesiam inveni, cui hæc inscriptio conveniat. Nec cœnobium istud asseverare ausim aut in diœcesi Carnotensi aut prope illam situm fuisse. Neutrum enim ex eo, quod Titulus ejus hic Titulo ecclesiæ cathedralis Carnotensis subjungatur, potest concludi, cum Tituli funebres, chartæ separatæ, de qua in Annotatis, sectioni præcedenti subnexis, notam 258, non inscripti, eo ordine, quo in Rotulo funebri, epistolam encyclicam, mortis S. Brunonis nuntiam, complectente, positi fuere, non semper recenseantur, quemadmodum ad-notam 253 jam docui.

(302) Nisi ad Novigentimam diœcesis Laudunensis abbatiam, sanctissimæ Dei genitricis nomine insignitam, annoque ut Gallix Christianæ auctæ Scriptores tom. IX, col. 603, docent, 1076 fundatam, spectet Titulus subjectus, definire pariter nequeo quodnam hic monasterium designetur, aut quonam circiter loco, quod hic *Novi S. Mariæ monasterii* titulo insignitur, situm fuerit. Causa quantum ad hoc postremum liquet ex iis quæ ad not. præced. dicta sunt.

(303) Monasterium, S. Benigni nomine insigni-

stis pro Patre vestro, sanctæ recordationis viro domino Brunone, clementia Domini prompto animo exorabimus.

S. *Benigni Divionensis* (305).

35. Est quia surgendum, non est de morte dolent-
 [dum.

Parcere mors nescit, justus bene morte quiescit.
 Mutua vota damus nostris eademque rogamus.

S. *Stephani Divionensis* (304).

36. Qui regit omne quod est, hunc noxa solvat ab
 [omni.

Hunc societ justis, qui regit omne quod est.

Quæ petitis vestris eadem persolvite nostris
 Obsequia, psalmos cantica, vota, preces.

Spiritus in cœlo Brunonis suscipiatur

B Et sit eam Christo, dum vixit, quem sequebatur.

Impetret et nobis, quod se possimus adire,

Quos cupit hic mundus peccati fœce perire.

S. *Petri Besuensis* (305).

37. Transit ab hac vita Bruno summus eremita,

Quem deflent cuncti sapientes atque periti.

Hic sapiens vixit, sapiens et alta migravit.

Jam cœlum teneat, jam Christo sedulus astet,

Pro sibi devotis securus fratribus orans.

S. *Mariæ Castellionensis* (306).

38. Bruno vir hic magnus fuit ac simplex, velut
 [agnus,

Qui mundum cernens vilescere cunctaque spernens
 Vitam mutavit corpusque fame maceravit.

C Post monachus factus, eremi vastissima nactus,

Hanc linquens sedem cœli conscendit ad ædem,

In qua detur ei locus optatus requiei,

Et si quem læsit vel si quod crimine adhæsit,

Hoc condonet ei gratia magna Dei.

Lingonensis ecclesiæ episcopi (307).

39. Robertus, Lingonensis ecclesiæ servus, rogabat
 ejusdem ecclesiæ canonicos et sacerdotes, mona-

tum, cujus hæc est inscriptio Titulusque subjectus, in diœcesi Lingonensi situm est. Adi Gallix Christianæ auctæ scriptores tom. IV, col. 668, qui id anno circiter 500 fundatum fuisse, ibidem docent.

(304) Vetus sæcularis S. Stephani Divionensis in diœcesi Lingonensi ecclesia, quæ, anno 1113 S. Augustini regulam amplexa, anno 1611 a statu regulari ad sæcularem est reversa, sua proprie nescit exordia, ut Gallix Christianæ auctæ Scriptores, qui hæc interim ab incunte sæculo nono duntaxat repetunt, tom. IV, col. 752, docent.

(305) Ordinis S. Benedicti monasterium hoc est, in diœcesi Lingonensi quatuor ab urbe Divione leucis situm, quod sæculo septimo fuit exstructum. Adi Galliam Christianam auctam tom. IV, col. 703.

(306) In suburbana (adi Galliam Christianam auctam tom. IV, col. 770) civitatis Castellionensis ecclesia, quæ S. Mariæ nomine decorabatur, canonici primo a Brunone episcopo Lingonensi (in diœcesi enim Lingonensi civitas illa sita est) sub sæculi decimi finem fuere instituti, indeque parochia ac tandem abbatia exstitit. Illa haud dubie hic designatur.

(307) De hoc Lingonensi episcopo, cujus subjectus titulus est, videsis Commentarium prævium num. 96 et seq.

chos, eremitas, in episcopatu Lingonensi Domino servientes, ut orent pro anima charissimi magistri sui Brunonis, et elemosinas pauperibus largiantur memoriamque obitus sui, in quibus poterit, ecclesiis, scriptam observari faciet.

S. Mariæ Molismensis (308).

40. Tempore dispositio migrat de corpore Bruno,
Cujus, dum vixit, vita Deo placuit.

Subveniant illi, quibus est permissa potestas,
Ut sit ei requies et sine fine dies.

Nostris versiculis, qui habitamus Molernium, addentes vobis, qui estis Turri, innescimus, quod pro domino Brunone, patrono vestro, nostro autem familiarissimo (309), Missarum solemnibus diebus triginta celebravimus, ejus etiam obitus anniversarium diem in catalogo fratrum nostrorum conscripsimus.

S. Michaelis Tornodrensis cœnobii (310).

41. Mors pia justorum, fruitur quia regna polorum,
Morte sua sacro sociatus in agmine Bruno

Vivat et in requie potiatur dona sophiæ:
Gaudeat hic felix, videat faciem quoque Patris,
Cernere quam Christus faciet sine fine beatos.

S. Germani Antissiodorensis (311).

42. Mansio Brunonis sit perpes cœlitus omnis,

Cumque Deo vita fiat ei socia,
Nobis vota dari semper curate precari
Illius meritis sedibus æthereis.

S. Stephani Antissiodorensis (312).

43. Bruno pius pastor, puræ pietatis amator,
Dæmonis ignitas superavit ubique sagittas,
Subjectis largus fuit hic nimis et sibi parcus,
Factis implebat, quidquid per verba docebat,
Non se prælatum, sed se cupiebat amatum,
Gaudeat in cœlis, quia vixit corde fidelis.

(308) Celebre omni dubio procul hic designatur ordinis S. Benedicti monasterium, quod Molismi aut etiam Molernii nomine distinguitur, quodque a S. Roberto, primo illius abbate, sæculo undecimo, quemadmodum ad xxx Aprilis, quo apud nos de hoc Sancto actum jam est, docuimus, multum jam projecto in finibus Lingonum Montembarrum inter et Mussiacum in sanctissimæ Virginis Mariæ honorem fuit exstructum.

(309) Hinc confirmatur opinio quæ, S. Brunonem, Carthusianorum institutorem, antequam in Carthusiæ eremum secederet, in Siccæ-Fontanæ solitudine aliquandiu esse commoratum, astituit. Consule Comment. prævium num. 417.

(310) Hoc ordinis S. Benedicti monasterium, quod in diocesi Lingonensi in monte Voluto, urbi Tornodrensi imminente, situm est, anno 980 a Milone, Tornodrensi comite, cooperante Widrico dia cesano, instauratum fuit. Adi Galliam Christianam auctam tom. IV, col. 712.

(311) Antiquissimum hoc ordinis S. Benedicti monasterium in ipsa Antissiodorensi urbe situm est, fuitque diutissime ante S. Brunonis ætatem constructum, ut videre licet ex iis quæ de eo Sammarthani fratres in Gallia Christiana antiqua tom. IV, pag. 477, suppeditant.

(312) Cathedralis Antissiodorensis Antissiodori ecclesia S. Stephano sacra est. Hujus adeo esse putato sub-

A *S. Mariæ et S. Joannis Reomensis cœnobii (313).*

44. Dans bona, Christe, poli famulo da regna Brunoni,
Mutanti florem mundi cunctumque decorem
Deserto vili, quod regno clarius illi
Hac fuit in vita. Jam cessant plurima scripta:
Debita doctore reddantur vota Brunoni,
Atque suis cunctis nostris quoque reddite funcis,
Christi veraces famuli justique sequaces,
Qui charam fortis ererum colitis modo Turris;
Quæ vos, ut vestrum, perducet ad astra Magistrum.

Notum sit vobis, charissimi, nos Reomenses fratres vestri memoriam Patroni in missis et orationibus triginta egisse diebus, ipsiusque nomen cum nostrorum nominibus fratrum, sicut decet, scripsisse.

Lamberti abbatis Pultariensis (314).

45. Ego frater Lambertus, Pultariensis monasterii ex necessitate apostolicæ obedientiæ servus et procurator exiguus, hujus eximii magistri Brunonis in litteralis doctrinæ scientia a primordio meæ conversationis de sæculo in eruditione catholicæ conversationis et veræ religionis discipulus, ejusdem piissimi Patris nostri et informatoris memoriam in septenariis et tricenariis officiis et anniversaria die sui obitus, cum canticis spiritualibus, et pauperum refoelatione quotannis recolenda, et cum commissis nostris filiis et fratribus procurare et devote prosequi non fatigabimur, et quos poterimus, ad orandum pro eo excitabimus (315).

S. Petri Aremarensis cœnobii (316).

46. Fons et origo boni, Jesu, pius esto Brunoni
Ne leo tangat ovem, fer, bone Pastor, open,
Agnus Bruno tuus sit, sit non dæmonis lædus,
Si meruit pœnas, parce reo, bonitas

S. Petri Trecorum (317).

47. Ut titulus dicit, mundi tentamina vicit

jectum Titulum; neque enim video cujus alterius seu ecclesiæ seu monasterii esse queat.

(313) Dubitandum non est quin hic designetur Reomaense seu Reomense diocesis Lingonensis monasterium, quod, cum primitus sanctissimæ Virginis Mariæ fuisset dicatum, postea etiam a S. Joanne, primo suo abbate, qui id anno circiter 440 fundavit, appellatum fuit. Adi iterum Galliam Christianam auctam tom. IV, col. 658.

(314) De Lamberto abbate, cujus est Titulus subiectus, monasterioque Pultariensi, cui ille præfuit, videsis Commentarium prævium num. 97 et seq. uti etiam Galliam Christianam auctam tom. IV, col. 724 et seq.

(315) Egregie enim vero sese gratum erga S. Brunonem, magistrum olim suum, hic præbet Lambertus, Pultariensis abbas; ut autem videas quid per septenaria et tricenaria officia hic promittat, consule not. 269 et 279.

(316) Hoc ordinis S. Benedicti cœnobium, quod in diocesi Trecensi quatuor ab urbe Treccassa leucis situm est, anno 837 fuit fundatum, quemadmodum videre est apud Sammarthanos fratres in Gallia Christiana antiqua tom. IV, pag. 78.

(317) Cum nullus Trecis, qui S. Petri nomine insignitus sit, locus sacer præter cathedralem ecclesiam existat, hæc haud dubie hic designatur.

1) Bruno vir sapiens, jussa Dei faciens.
Sprevit opes multas, sibi nec fuit ulla facultas,
Sed quidquid potuit, fratris exhibuit.
Fugit ab hac vita, monachus fit et hinc eremita;
Dum sic abstinuit, regna poli meruit.
Sed quia jure pari decet hoc pro fratre precari,
Poscimus ut requies sit tibi quæque dies.

S. Petri insulæ Germanicæ (318).

48. Mortua, mors, utinam ve carcere clausa fuisses,
Nec tantum mundo Doctorem subripuisses,
Pro quo nos petimus Christum, fontem bonitatis,
Ut det Brunoni munus solitæ pietatis.
Christe, Patris Verbum, regnum concede supernum
Brunoni famulo, qui se tibi pectore puro
Vivens conjunxit mundanaque gaudia sprevit.
Vos igitur, fratres, eremitica claustra colentes,
Quod nos pro vestris facimus, nunc reddito nostris,
Subtracti leto potiantur quo paradiso.

S. Stephani Catalmiensis ecclesiæ (319).

49. Commisit protoplastus homo, cur postera proles
Patris facta luens tendat in interitum?
Omnes intereunt, sed non omnes cruciantur.
Mors venit injustis, vita salusque bonis.
Hic igitur Bruno, vir sanctæ religionis,
Mundum contemnens, cœlica promeruit.
Nos ergo Dominum devota monte precamur,
Ut qui justus erat justificetur adhuc.

S. Petri cænobii de Monte (320).

50. Nos gessit moriens Christus de morte resurgens;
Spes in morte Deus, gloria sola Deus.
Brunoni requiem tui confer, Christe, perennem,
Gaudia cum sanctis sint sibi pro meritis.

S. Basoli (321).

51. Bruno polum subeat, quem strenua vita venostat,
Quod merito fidei gloria crescat ei.

S. Mariæ Remensis metropolis.

52 Hic Pater eximius fundator religionis
Exemplar sese fratribus exhibuit,
Dans illis formam spernendi vilia mundi,
Cœlestis patriæ præmia dum sequitur
Pro cuius culpa non credimus esse gemendum,
Quem jam gaudentem credimus in requie.

(318) Loci hujus notitiam nusquam invenire quivi.

(319) *Catalmiensis* pro *Catalaunensis* mendose hic scriptum puto civitatisque adeo *Catalaunensis* cathedralis, quæ S. Stephanum protomartyrem, ut Gallicæ Christianæ auctæ Scriptores tom. IX, col. 858 et 859 docent, agnoscit patronum, ecclesiam designari.

(320) Situm est hoc monasterium in diœcesi *Catalaunensi*, eratque jam inde sæculo undecimo exstructum. Adi Gallicæ Christianæ auctæ Scriptores tom. IX, col. 927.

(321) Hoc monasterium, quod in diœcesi *Remensi* situm est, a S. Nivardo, *Remensi* archiepiscopo, anno circiter 673, quemadmodum ad primum Septembris diem, quod de illo apud nos actum, ostendi-

A Nam si cui sancto requiem bona vita meretur,
Huic quoque pro meritis summa datur requies;
Qui cum multimode nostra polleret in urbe,
Solamenque suis atque decus feret;
Cumque faveret ei fortuna per omnia, jamque
Hunc præferremus omnibus et merito:
Namque benignus erat omnique peritus in arte
Facundusque satis divitiisque potens,
Omnia postposuit Christo nudumque secutus
Christum, cum multis suscipit hunc eremus (322).
Propterea requiem sibi credimus esse paratam.
Si tamen ulla levis hæsit ei macula
(Nam patet in terris nullum sine labe morari),
Hanc Deus abstergat dando sibi veniam,

Alius ejusdem ecclesiæ.

B 53. Ut servire Joseph dominæ contempsit amorî,
Et fugit amplexus incestos mente virili,
Sic contempta jacet, Bruno, tibi gloria mundi.
Amplecti dum te cuperet tibi brachia tendens
Multas mundus opes multos obtendit amores;
Tuque fuga lapsus, pompali veste rejecta,
Amplectens eremum vestiris sorte beata.
Hunc tantum talem cœlestibus esse sodalem
Credimus, hunc rogitat fratrum devotio tota,
Ut Domino pro se dignetur fundere vota:
Pars tamen interior si traxerit ab exteriori
Quid sordis, Deus, hoc pietatis dilue rore.

Item alius ejusdem.

C 54. Judicis examen venturi Bruno pavescens
Mundanas contempsit opes eremumque petivit (323)
Atque suavis ibi fructus emisit odoris,
Ad Christum revocans quos gloria vana fefellit.
Nocte dieque Dei præceptis invigilabat
Omnibus exemplar, eremi quos vita decorat.
O quam felici meriti mercede fruuntur,
Qui socii turmis cœlestibus efficiuntur,
Lucis et inveniunt loca, quæ sunt nescia pestis,
In quibus æternis celebrantur gaudia festis,
Ad quæ suspirans hic dissolvi cupiebat,
Posset ut in Christo sic conregnare beatis!
Denique finito certamine carne solutus
Optatisque fruens conscendit ad æthera liber.
Verum si quid ei terrenæ sortis [sordis] adhæsit,
D Quatenus ad tumultum [cumulum] mercedis nil sibi
[desit,

mus, e vivis sublato, exstructum fuisse docent Gallicæ Christianæ auctæ Scriptores tom. IX, col. 196.

(322) Hinc collige, Brunonem, cum in eremum secessit, non Parisiis, sed Remis, summos inter fortunæ secundæ favores fuisse versatum. Adi commentarium prævium num. 154 et binis seqq.

(323) Ad Parisiense defuncti, qui suam ipsemet damnationem denuntiavit, prodigium hic alludi conjicit anonymus *Tractatus de S. Brunone*, a *Carthusianis* hujatibus mecum communicati, auctor. Verum conjecturæ isti pro astruenda ferali historia multum roboris non inesse ipsemet fatetur is scriptor. Consule *Commentarium prævium* § 21.

Pulsemus Dominum precibus, quem cuncta verentur
[tur,
Nulla quod inferni tormenta sibi dominantur.

Alius iterum ejusdem.

55. Iste vir Eliæ par Baptistæque Johanni,
Hic eremi cultor fuit et bonitatis amator,
Hic Abrahæ similis pius exstitit atque fidelis;
Iste velut Petrus Domini mandata secutus
Omnia contempsit et Christo pauper adhæsit;
Maluit hic Christo pauper, quam vivere mundo
Dives, sicque Dei plene præcepta peregit.
Sed quia, quæ mundi sunt, mors rapit omnia se-
[cum,

Mundo sublato junxit cælestibus istum.

Nos vero Domini deprecamur pietatem,
Ut tanto Patri mundani si quid adhæsit
Pulveris, abstergat Deus illud fons pietatis.

Adhuc alius ejusdem.

56. Quem tenerum docuit mater Remensis alum-
[num (324),
Propositi tenuisse fidem lætata Brunonem,
Migrantem ad Dominum lacrymis precibusque
[salutat.

SS. Martyrum Sergii et Bacchi Andegavensis (325).

57. Justi vel reprobi manet unica sors moriendi
Et simul ad finem deducit transitus idem;
Sed iudex operum sedes discernit eorum:
Vir bonus ad requiem transit, peccator ad ignem.

S. Petri cænobii puellarum (326).

58. Vitæ forma piæ, totius acerra sophiæ,
Bruno pater, vita si transmigravit ab ista,
Ad Domini nutum liquet illum carne solutum,
Qui iustum merita voluit donare corona;
Quem licet æthereis fidamus inesse choreis,
Haud tamen obsequii docerunt solacia nostri.

S. Symphoriani martyris in urbe Remensi (327).

59. Si quid lugere de morte juvetque dolere,
Tunc nos tristemur, super hoc quoque Patre
[fleamus;

Sed quia nec luctus nec clamor ad æthera ductus

(324) Hinc colligimus, S. Brunonem, adhuc admodum juvenem, litteris operam in civitate Remensi dedisse. Ad Comment. prævium num. 54.

(325) Monasterium horum sanctorum martyrum nomine insignitum, quod in civitatis episcopalis Andegavensis suburbio situm est, sæculo octavo fuisse constructum, aiunt religiosi illius incolæ. Ad Gallia Christiana veteri tom. IV, pag. 820, Samarthanos fratres.

(326) Duo olim in urbe Remensi S. Petri nomine distincta exstiterunt sacrarum virginum monasteria, quorum alterum Superius, alterum Inferius nominabatur. Postremum ex his (vide Gallia Christiana auctæ Scriptores tom. IX, col. 178), verosimillime ætate S. Brunonis jam erat abolitum; primum adeo, quod sub finem sæculi sexti, uti apud dictos Scriptores tomo eodem, col. 270, est videre, fuit exstructum, quodque modo adhuc superstes est, hic designari conjicio, ne forte quod tamen non puto, pro puellari, quod alibi situm sit, cænobio pronuntiantum potius sit.

(327) Sæculo undecimo condita fuit hæc ordinis S. Benedicti abbatia. Ad Gallia Christiana auctæ

A Quemquam de morte valet ad vitam revocare,
Oremus Christum, pro nobis in cruce fixum,
Cælesti vita potiat ut hic eremita.
Scribimus hæc vobis et idem, petimus, date nobis.

Ecclesiæ SS. Trinitatis (328).

60. Ut petitis, fratres, a nobis, sic faciemus;
Sed Bruno cum Christo regnat, sicut reputamus,
Quem cruce prælata sectatus hic est eremita,
Illecebris mundi constanti mente repulsis.

S. Dionysii Remensis (329).

61. Cunctas liquit opes, cunctos simul orbis honores
Pro te, Christe Pater, pro cæli munere pauper
Bruno factus iter, quorum fuit ante magister (330)
Quattuor ut fontes, ex una parte meantes,
B Quos paradisi habet, mundi per regna fluentes
Exundant terras, sic hic quos imbuit, ornat,
Implet et informat, inflammat, dirigit, armat,
Cudit et illustrat et adhuc regit, excolit, aptat.
Syderis instar orat cunctis, quos ipse docebat.
Inter cælicolas Christi requiescat in aula.

S. Remigii Francorum apostoli. (331)

62. Ne doleatis, oves, Pastoris funere flentes;
Nam non est flendus, fuerat cui vivere Christus
Atque mori lucrum superando dæmonis astum,
Hic Pater eximius, nobis merito venerandus;
Nec solum nobis, sed quos sol flammæ urit.
Quem fovet ipse Deus, quem jam retinet paradisi
In requie pacis, cur talem, quæso, doletis?

C Raptus enim mundo donatur vivere cælo,
Et vivit vere, studuit quia vivere juste.

Conregnare tibi, Deus, annue, [quæsumus, illi
Æterna requie dans tecum perpetuari.

S. Nicasii Remorum archiepiscopi (332).

63. Deus, fidelium lumen et animarum, animam
hujus viri catholici ab omni solvat vinculo delictorum.

SS. Martyrum Timothei et Apollinaris (333).

64. Hujus Doctoris fuit hæc vis cordis et oris,

Scriptores tom. IX, col. 807.

(328) Quisnam hic locus sacer designetur, pro certo determinare non possum.

(329) Remense hoc monasterium diu ante S. Brunonis ætatem fuit conditum, uti liquet ex iis quæ de illo Gallia Christiana auctæ Scriptores tom. IX, col. 288, memoriæ produnt.

(330) Brunonem exemplo suo effecisse ut nonnulli, quos antea scientias seu sacras seu profanas docuerat, in eremum sese penitentiaæ agenda ergo receperint, non omnino inepte ex hoc funebri ejus Titulo conjeceris.

(331) In urbe Remensi situm est insigne hoc monasterium, nec paucorum annorum cursu S. Brunonis ætatem præcessit. Ad Gallia Christiana auctæ scriptores tom. IX, col. 219 et seqq.

(332) Est et hoc monasterium in urbe Remensi situm, ac S. Brunonis ætate longe antiquius. Ad iterum Gallia Christiana auctæ scriptores tom. IX, col. 204 et seqq.

(333) Remis existit collegiata ecclesia, quæ S. Timothei dicitur. Hæc, ni fallar, hic designatur.

Ut toto cunctos superaret in orbe magistros :
 Sic meditando bonus fuit atque loquendo disertus.
 Huic se tota dedit sapientia totaque sedit
 Hujus in arcanis dives penetralibus hospes.
 Quod dico, novi, mecum quoque Francia novit,
 Et totus novit per climata quattuor orbis.
 Hæc illum docuit res hujus spernere mundi
 Et solum fecit perquirere gaudia cæli.
 Huic si quid sordis de carnis lege cohæsit
 (Nam cuncti penitus carnali lege gravamur)
 Omnipotens tollat, qui crimina nostra relaxat,
 Impleat atque sibi votum, quod semper amavit.

S. Bartholomæi apostoli in monte Or (334).

65. Orbis amarescens claudescit pondere mortis,
 Et trahit ad speciem humanæ per devia sortis,
 Mergit et exsilio propriorum quæque tabescens.
 Unde tumescis, homo miser, hac ætate senescens ?
 Fonte Caribidneo mergeris ad ultima finis,
 Ac cinis in cineres solveris, ut umbra lucernis.
 Est labor ejus amor et inextricabilis error,
 Defectu cujus animam complectitur horror,
 Postquam nudata fuerit de carcere carnis
 Vel Satanæ ducibus, heu ! circumsepta catervis.
 Quod metuens animosus in hoc discrimine Bruno
 Servitio penetrat eremum certaminis uno ;
 Linquit opes mundique decus, ne gloria pœna
 Fiat in interitum, sed currens nectare vena
 Dulcescat fluctus animi cordisque tenorem
 In se constringens scelerum constringat amorem
 Per cursus varios operum virtute bonorum,
 Mortificando caput mortis cum jure malorum.
 Quapropter meruit consortia Cœlicolarum
 Liber ab hoste stygis aut rerum tartarearum,
 Et sociatur ei per quem reparabitur orbis,
 Quam longus meta tam purus denique morbis,
 Quo requiescat amen misera de morte resurgens
 Nec lædat serpens fœda pruriginæ turgens.

SECTIO III.

Titulus S. Mariæ Laudunensis (335).

66. Bruno decus cleri, decus et prudentia mundi,
 Dum fuit in terris, florebat acumine mentis,
 Dum fuit inter nos (336), florebat et in documentis.
 Integritas morum cumulum supplevit honorum ;

(334) Cum S. Bartholomæi nomine, quemadmodum Gallie Christ. auctæ scriptores tom. IX, col. 481, docent, S. Theodorici monasterium, in monte, veteribus Gallis *Or* nuncupato, tribus ab urbe Remensi milliariibus situm, annoque circiter 500 constructum, olim etiam venerit, dubitandum non apparet quin hic illud designetur.

(335) Laudunensis seu potius Laudunensis cathedralis ecclesia sanctissimæ Dei Genitrici sacra est ; ut vel hinc ; spectare ad hanc subjectum Titulum, dubitandum non appareat.

(336) Gallos scilicet, aut, si mavis, archidiocesis Remensis, cujus Laudunensis episcopatus suffraganeus est, incolas.

(337) Intra urbis Laudunensis ambitum (adi Galliam Christianam auctam tom. IX, col. 587 et seq.). S. Salberga virgo sæculo vii ædificavit parthenonem, S. Joannis Baptistæ nomine per longissimum temporis spatium postea vocatum, in quo sacræ

A Sed postquam nostra delegit cedere vita,
 Vester collega vestrisque locis eremita
 Deposuit curam pœnitus totius honoris,
 Amplectens curam Christi solius amoris.
 Vos igitur, fratres, eremi deserta colentes,
 Fallacem mundum sic jam superasse videntes
 Egregium Patrem, ne triste feratis obisse,
 Quem nos regna poli divina putamus adisse.
 Cum sit cœlicola, potuit quid majus habere ?
 Dum fuit in terris, hæc illi vota fuerunt.

Alius ejusdem.

67. Gaudens doctorem, quem Francia, Bruno, re-
 [cepit,
 Clauderis in terra Calabrinus nunc eremita ;
 Quod clamant omnes, ut tibi sit requies.

B *Monialium S. Joannis Baptistæ* (337).

68. Bruno laudaris, tua vita decens renovatur
 Versibus et scriptis, nec, quanta fuit, memoratur.
 Ipse pius, simplex, plenus Deitatis amore,
 Impiger et mundus fuit, omni dignus honore.
 Vivit adhuc Bruno, sibi traditur a Patre vita.
 Clericus ipse fuit, sit monachus, hinc eremita.
 Nunc jacet exsanguis corpus, tamen hoc veneratur.
 Vivit adhuc Bruno, cujus flatus gratulatur.
 Ipse fatigatus per tempora necque reatus,
 Nunc sibi concedat Deus, ut semper requiescat.

S. Nicolai de Saltu Vedocii (338).

69. Haud doleat quisquam, morti succumbere quem-
 [quam,

C Cum vivat potius. Qui corporis enecat æstus,
 Hic in perpetuum jus mortis vitat acerbum ;
 Et tibi det jugem cum Sanctis, Bruno, quietem.

B. Mariæ Noniandi (339).

70. Egregius Bruno non est laudandus in uno,
 Qui docuit clerum, pater exstitit et monachorum,
 Atque Deo charus per claros splenduit actus.
 Omnibus hic nobis sit semper commemorandus,
 Ipsius ut statum capiat Deus immaculatum,
 Missis et psalinis societur civibus almis.

Alius ejusdem.

71. Dum vixit Bruno, monuit fecitque monendo,
 Ut nobis mundus vilescat, ne pereamus.
 Mundus habet fraudes, istis conjungit et artes.

D virgines perseverarunt ad annum usque 1128, quo sanctimonialibus monachos substituere in coacta Atrebatî provincie Remensis synodo fuit decretum. Hujus itaque parthenonis indubie est Titulus subiectus, qui, quod etiam hic notandum, per hunc, quem includit, versiculum sequentem, *Clericus ipse fuit, sit monachus, hinc eremita*, opinioni eorum, qui S. Brunonem, cum mundo valedixit, non recta in Carthusiam secessisse astruunt, suffragatur, quemadmodum Commentarii prævii num. 416 docui.

(338) Hoc cœnobium, quod tribus circiter leucis ab urbe Lauduno in silva Vedogia, seu Voegia, *Saltus Vedocii* nomine hic distincta, situm est, anno circiter 1080 natales videtur fuisse sortitum. Adi Galliam Christ. auct. tom IX, col. 610 et seq.

(339) Locus sacre, qui hoc nomine hodie appellatur, olimve fuerit appetatus, nuspianam a me fact inventus.

Denique mellitis incantos vulnerat armis,
Mellificatque dolos, ut sic perdat male cautos.
Nostro Brunoni nunquam potuit dominari;
Ne dominetur ei, nudus deserta petivit,
Mansit et in pace, pax ut sibi longa maneret.

Ecclesiae Suessionensis.

72. Suessorum mater ecclesia (340) fratribus dilectissimis, et Deo charis consistentibus in eremo, quæ dicitur Turris, conversationem supernam habere semper per Christum. Piissimè ac Deo dilecti Patris, vere venerabilis Brunonis, cognito sancto ac glorioso decessu, dulciter super tali, tantoque viro commoti fuimus; Officium autem ejus felici animæ fidelium more impendimus, et ad ejus beatam memoriam anniversarie recolendam diem quo carnis carcere egressus est, quomodo a vobis denuntiata accepimus sanctam ejus resolutionem, in nostra matricula scripsimus, orantes, et deprecantes, ut ejus sanctissimis vestrisque precibus adjuvemur tam vivi quam defuncti. Amen.

SS. Medardi et Sebastiani Suessione (341).

73. Plebs pia Medardi, regalis et inclyta Sancti,
Flentibus et mœstis solamina grata salutis.

Qui genitis functum, functi deponite luctum,
Nil juvat extinctum deflere, dolere sepulchrum.
Sed potius voto prosint lihamina sancta.

Hæc tribuantur ei, quicumque pericula mortis
Pertimet, horrescit, pereuntibus omnibus orbis
Continuis precibus succurrat, et auxilietur.

Dum petit et rogat, pro se quoque quisque laborat.

Cum Moyses orat, superat plebs Israelita,
Dum cessat votis, cadit illico, vincit et hostis.

Nos simul oremus, nec cesset spiritus ullus.

Vota juvat hominem, dum vivit et exit ad horam.

Quæ perimit vitam, tulit improba mors eremitam,

Quæ nocet et lædit justum, satis impia lædit.

Hæc tam crudelis necat insatiata Caribdis,

Quos vovet omniparens nullum miserata dolores,
Salvet ab hac hominem, qui pertulit in cruce mor-

[tem,

Et vitam tribuat, quam non Proserpina rumpat.

(340) Id est ecclesia cathedralis. Quam porro vocabulum Matricula, in hoc Titulo occurrens, significationem in eo habeat, in Adnotato, quod sectioni primæ ad notam 256 subnexui, expositum invenies.

(341) Dubitandum non est quin hic insigne designetur S. Medardi cœnobium, in urbe Suessionensi sæculo vii fundatum, de quo Gallia Christiana aucta Scriptores tom. IX, col. 405 et seqq.

(342) Eandem hanc inscriptionem præfert Titulus decimus septimus; quare existimo Blesensem hanc (vide notam 283) canonicorum regularium S. Augustini abbatiam S. Brunoni parentasse tribus Titulis diversis, nimirum præfato xvii et duobus hic subjectis, quos ambos posteriores sequentemque ab isto priori disjunxerint, qui Titulos Sancti funebres edendos curarunt: adeo, quod supra monui, verum est, id hosce eo ordine non fecisse, quo Tituli isti rotulo funebri, epistolam encyclicam, mortis S. Brunonis nuntiam, complectenti fuere inscripti.

(343) In generali beneficiorum diœcesis Carnotensis Catalogo, Parisiis anno 1648 excuso, pag.

A *S. Mariæ Blesensis (342).*

74. Bruno, vir egregia probitatis, gemma sophia,
Cujus honestatis sit præsens chartula testis.
Pacis habet fidem cœli translatus ad ædem.
Ergo laudemus Dominum, veneremur, amemus,
Per quem servorum decoratur vita suorum.

Alius ejusdem.

75. Usus eras eremo, liquisti terrea, Bruno,
Nec mors morte tua tonuit penitus tua jura.
Solvitur in cineres corpus, sit cœlicus hæres.

S. Krieffi Blesensis (343).

76. Contrahit omnis homo primi discrimina fati,
Et cuncta vitium nocet Evæ posteritati.
Exercens igitur studium mors impietatis
Aggreditur, solvitur virum tantæ probitatis.

B *S. Mariæ Bernaci (344).*

77. Doctor doctorum fuit, exemplarque bonorum
Nostris temporibus Bruno vir eximius,
Esseque pœnalis culpæ nil credimus illi,
Ipse Deum nobis conciliet meritis.

S. Crucis Aurelianensis (345).

78. Summum Bruno decus et gloria temporis hu-

[jus,
Carne jaces, sed parte manes meliore superstes,
Et justis recipis nunc præmia grata laboris,
Præclaris merito doctoribus associatus.

Vivens in Christo nostri, vir sancte, memento
Doctrinæque tuæ, quæ toto fulget in orbe,
Christo funde preces, mereamur ut esse sequa-

[ces,
C Quique Deum pro te fraterno more rogamus,
Bruno, tuis semper precibus, vir sancte, juvemur.

Vos quoque, sanctissimi fratres, qui tantum ac talem patronum ad cœlos præmisistis, omni humana compassionis dolore postposito, gaudete et exultate in Domino, dignosque tanto Patre vos fuisse moribus ostendite, ut, ipso pro nobis intercedente, dignetur vobis Dominus, si non scientia parem, honesta saltem vita consimilem Patrem providere. Valet.

Abbatibus S. Joannis Suessionensis cœnobia (346).

79. Dilectis in Christo et Deo dignis fratribus,

87, recensetur prope Blesas, quæ urbs, antequam ei anno 1697 episcopalis cathedra concederetur, in diœcesi Carnotensi sita erat, insignitus S. Carilefi seu Krieffi nomine Prioratus; hunc adeo hic designari conicio.

(344) Gallia Christiana aucta Scriptores tom. XI, col. 830, inter ecclesie Lexoviensis monasteria recensent unum, quod sæculo xi in honorem sanctissimæ Dei Genitricis fuisse exstructum docent, quodque cum Bernacum vocent, ipsum indubie est, quod unius duntaxat litterulæ mutatione Bernacum hic appellatur.

(345) Cathedralis Aurelianensis ecclesia, uti e Gallia Christiana aucta tom. VIII, col. 1409, intelligi, S. Cruci est dicata: ut isthæc indubie hic designetur.

(346) Indubie hic designatur monasterium, in monte seu colle, urbi Suessionensi contiguo, situm, quod modo S. Joannes in vineis nuncupatur, quodque sæculo xi fuit fundatum. Ad Gallia Christiana aucta Scriptores tom. IX, col. 456; de Petro autem

Calabriæ reverendis eremitis, in monasterio sanctæ Dei Genitricis semper virginis Mariæ Deo famulantibus, Petrus sancti Johannis Suescionensis canonicorum regularium humilis abbas, totaque fratrum cum eo degens et Deo serviens congregatio, bene incepisse, melius perseverare, feliciter consummare. Audito beato sine sancti Patris vestri et magistri mei Brunonis, a cujus ore sanæ doctrinæ fluentia plerumque haurire contigit, et, si opere non complevi, de absentia vehementer tristamur, carnaliter evasisse angustias et requiem adeptum esse et cum Deo vivere, prout conjecturam de mundicia et perfectione transactæ vitæ, nobis satis notæ, facere possumus, vehementius congaudemus. Ejus ergo memoriam tum quia magister noster fuit, tum quia precibus ejus et vestris confidimus, tanto apud Deum efficacioribus, quanto sanctioribus, hoc modo habituros, promittimus triginta diebus missas et Vigiliis pro remedio ejus vestrorumque fratrum defunctorum celebrantes. In libro autem, ubi nomina fratrum defunctorum scripta sunt, nomen ejus describimus, anniversarium depositionis ejus diem debita veneratione, Deo volente, celebravimus, et omnium beneficiorum quæ apud nos fiunt et in locis quæ ad nos pertinent, eum participem desideramus et vos participes suscipimus.

S. Symphoriani martyris Belvacensis (347).

80. Abbatem sanctum narrant hunc scripta fuisse, Commissumque gregem virtutis iter docuisse; Ergo si vixit rotulus (348) testatur ut iste, Te sibi perpetuam requiem petimus dare, Christe.

S. Quintini Belvacensis (349).

81. Humilis congregatio sancti Quintini Belvacensis, sperans, patrocínio reverendi Patris sui Brunonis apud Deum se adjuvari, obedienter ei tricesimum (350) ascribit et cum fratribus suis memoriam ipsius vestrumque omnium amodo tenebit.

Raptus ab hac vita Christum sitiens eremita,
Ne mala mutarent sanctam præsentia vitam,
Quidquid proposuit vivens, moriendo probavit,

monasterii illius abbate, cujus subjectus Titulus est, videsis Commentarium prævium num. 97 et binis seqq. Notandum porro ex subnexis sectioni secundæ Adnotatis ad notam 298, nec hunc Titulum, duos proxime antecedentes et 73 eo ordine, quo hic ponuntur, rotulo funebri fuisse inscriptos.

(347) Hoc monasterium in colle, urbi Bellovacensi imminente, sæculo xi initium accepit, ut Gallix Christianæ auctæ Scriptores tom. IX, col. 807, docent.

(348) Pro vocis hujus significatione adi Commentarium prævium num. 24.

(349) Hoc monasterium in sancti martyris Quintini honorem et memoriam haud longe a mœnibus Bellovaci anno 1067 fuit exstructum. Ita Gallia Christiana aucta tom. IX, col. 818.

(350) Vocabuli hujus significationem in Adnotatis, sectioni primæ subnexis, ad notam 269 suppeditavi.

(351) Sæculo sexto fuit hoc monasterium trecentis a Bellovaco passibus exstructum. Adi iterum Galliam Christianam auctam tom. IX, col. 778.

A Proderit Ecclesiæ fidei vestigia nosse.

Quidam frater de præfata Ecclesia, Gauherius nomine, sanctæ recordationis viro, quem multum diligebat et solum nostris temporibus mundo renuntiasset, prædicabat, tricesimum faciet et quandiu vixerit, inter familiares suos in memoria diligenter habebit.

S. Luciani Belvagorum apostoli (351).

82. Dux eremitarum, lux corrui ecclesiarum,
Hunc eremus plorat, quem quisque fidelis honorat.
Est etenim dignus, quoniam fuit ipse benignus.
Nam mundum sprevit mundanaque cuncta reliquit,

Exercens vitam de se faciens eremitam.

Verus in æthereis eremita sit ipse choreis,

B Vivens cum nostris hic fratribus attitulatis (352).

S. Fusciani de Sylva (353).

83. Bruno, vir excellens, probus et vitiosa repellens.

Discipulus Christi, vita testante, fuisti,
Vita, quies, sine nocte dies, reparatio mira,
Ipso dante tibi, pateant ad gaudia vera.

S. Petri Corbeia (354).

84. Divitias Bruno mundanas postposuisti,
Exemploque tuo postponendas docuisti,
Et loca deserti pro Rege poli coluisti,
Dulcibus alloquiis multorum corda rigasti,
Talibus extemplo factis exstas imitator
Sanctorum Patrum, qui doctrinis viguerunt,
Illic insidias hostis per tempora multa
Passus mansisti, cujus fraudes superasti.
Nunc tamen in Christo complexi sine beato
Mortalis vitæ cursus, et gaudia vitæ
Perpetuæ defunctus habes, hæc est tua mercès.

S. Quintini Vermandensis (355).

85. Dum moritur Bruno, moritur, quod traxit ab uno,

Stat meritum cujus, quia vivit spiritus ejus.

Vita beatorum, spes atque corona piorum,
Ipsam sydereis societ super astra choreis.

(352) Hinc colligendum puto, Titulo huic fuisse ascriptos nonnullos vita functos, pro quibus a religiosis Turritanæ eremi incolis orari postulavit monasterii S. Luciani monachi.

(353) Hic indubie designatur diocesis Ambianensis monasterium, quod a Gallia Christianæ auctæ Scriptoribus tom. X, col. 1502, *S. Fuscianus in nemore* vocatur, quodque uti ex iis, quæ ibidem in litteras mittunt, manifestum est S. Brunonis ætate longe est antiquius.

(354) De hoc monasterio, quod sæculo septimo quatuor ab urbe Ambianensi leucis; præcipua ejus basilica SS. Petro et Paulo delicata, fuit exstructum. Videsis denuo Galliam Christianam auctam tom. X, col. 1205.

(355) Hoc monasterium, quod etiam *S. Quintinus de Monte* nuncupatur, primo ab urbe Perona lapide in pago Veromanduensi diocesisque Noviomensis situm est, stetitque, quemadmodum ex iis, quæ de eo Gallia Christianæ auctæ Scriptoribus tom. IX, col. 1097 et quinque seqq. memorant, statuendum apparet ante sæculum undecimum.

S. Petri Lehunensis ecclesie (356).

86. Mortuus hic vivit, quia, spretis omnibus, ivit
Cum cruce post Christum, dum mundum linqueret
[istum

Hic nullum læsit, Domino quia semper adhæsit.
Hinc vitans pœnas sedes sortitur amœnas,
Ad quas Alitonans, justis pia præmia donans,
Ad convivendum nobis donet veniendum.

S. Fursei Peronæ (357).

87. Hic vir virtutis, virtutibus inde secutis,
Per meriti florem capiat sine fine decorem.
Ipse Deus, quo quæque reguntur et omnia con-
[stant,

Bruno, tuo donet gaudia spiritui,
Terra licet tua membra legat carnalia vilis,
Spiritus in cœli transeat alta tuus.
Bruno pius pastor, vitam ducens eremitæ,
Attribuente Deo, mereatur gaudia vitæ.

B. Mariæ Alrenensis ecclesie (358).

88. Sancte Bruno, venerande Pater, veneranda
[propago,
Cœlica jussa tenens, vivas cœlestis imago.

S. Petri Ducurtensis ecclesie (359)

89. Declinare mori nescit sapientia mundi,
Nec rem cum voce declinat sexus uterque.
Ast ego, ni fallar, Bruno declinat utrumque.
Sed ruit in Libra (360), merito quia sors fuit æqna.
Pura fuit vita, sapiens fuit hic eremita.
Appensus libræ discrimen nesciat iræ.

Notificamus igitur vobis, fratres charissimi, prout
flagitastis, nos huic Ecclesie catholice filio tricem-
narium et anniversarium diem et in catalogo fra-
trum nostrorum inscriptione devote conscripsisse.

S. Salvatoris Aquiciensis cœnobii (361).

90. Ego Aimericus, hujus prætitulati cœnobii

(356) Cellæ Lehunensis meminerunt Gallie Chris-
tiane auctæ Scriptores tom. III, col. 411, credibi-
leque est ex iis, quæ ibidem scribunt, eam jam inde
ante S. Brunonis ætatem exstitisse.

(357) Erchinoaldus, Clodovei II major-domus, S.
Furseo, patria Scoto, monachisque ejus sæculo VII
juxta castrum suum Peronense extruxit monaste-
rium, monachisque in hoc jam inde a sæculo nono
canonicorum collegium hodieque superstes, quod
proinde hac inscriptione designari puto, successit.
Adi Galliam Christianam auctam tom. IX, col. 1035
et seq.

(358) Nec locum sacrum, hoc nomine insignitum,
invenire uspiam quivi, ut mendose expressum id
hic esse putem.

(359) In diocesi Cameracensi (adi Gallie Chris-
tiane auctæ Scriptores tom. III, col. 112) ad Scal-
dim fluvium haud procul ab oppido S. Quintini situm
est monasterium, quod in divisione monasteriorum
regni Lotharii, anno 870 inter Ludovicum et Caro-
lum Francorum reges facta, memoratur, quodque
ab aliis quidem Hunnocurtum, ab aliis vero aliter,
magna tamen in hoc nomine mutatione haud facta,
appellatur. Non aliud, quam hoc monasterium, in
hac Tituli subjecti inscriptione designari puto.

(360) Sanctus scilicet sexta Octobris die seu eo
tempore quo sol Zodiaci signum, Libræ nomine
distinctum, motu proprio percurrit, ad superos
migravit.

A abbas, animæ inclyti et famosi magistri Brunonis
precibus, licet exiguis, æternam ab æterno et pio
Salvatore requiem imploro et diem obitus ipsius
Brunonis in Calendario notavi.

Cœnobii Marcemensis (362).

91. Excessit tandem, defuncto corpore pridem,
Excedens animo famosus carmine Bruno,
Qui tulit exilium vivens in corpore mundum.
Hinc se submovit, eremita bonus latitavit;
Sed bene sic latitat, operum dum luce coruscat.
Delectatur ibi cernendæ spe Deitatis,
Qua nunc perpetuo cœlis fruitur penetratis.

S. Amandi Elnonensis ecclesie (363).

92. Hic, quia dum vixit, mentis conсед in aræ,
Huic quoque displicuit, quidquid sit dæmonis arte.
B Post mortem carnis cœlesti conditur urbe,
Sedes pro meritis datur huic, quæ digna sophiæ,
Cui vivens studuit non ficto cordis amore.
Hinc pro morte Patris luctus omittat ovile,
Orbatum quamvis sit multæ lucis honore.
Gaudeat at merito, sicut gaudet Pater ipse.
Quod facimus vestris eadem nostris facitote.

S. Petri Istensis ecclesie (364).

93. Vera fides Christi laxat peccamina mundi,
Cujus facta caro ligno crucis hostia Patri.
Quod qui corde bono credens votis imitatur,
Ipsius vitæ consortia læta meretur;
Cujus Bruno Pater concivis ut efficiatur,
Judicis ad thronum devotio digna feratur;
C Prosit defunctis oratio mutua nostris.

S. Mariæ Mecinensis ecclesie (365).

94. Commemorande Pater Bruno, Christi pia Mater
Dignetur Natum pro nobis in cruce passum
Poscere, cœlestis donet tibi præmia regni;
Quo tecum fratres nostri sint atque sorores.

(361) Dubitandum non apparet, quin monaste-
rium, ad quod subjectus Titulus spectat, illud ipsum
sit, quod apud Gallie Christianæ auctæ Scriptores
tom. III, col. 458 Aquicentinum seu Aquicinctense
aut etiam Aquicinense S. Salvatoris monasterium
nominatur, quodque sæculo undecimo constructum,
ad Scarpim fluvium secundo ab urbe Duaco milliari
situm est.

(362) Designari hic autumo ordinis S. Benedicti
monasterium, quod a Gallie Christianæ auctæ
scriptoribus tom. III, col. 395, Marchianense appellatur,
sæculoque septimo fuit extructum.

(363) Tribus circiter ab urbe Tornaco leucis ad
Elnonem fluvium situm est hoc ordinis S. Benedicti
monasterium, ab ipsomet S. Anando sæculo septimo
extructum. Consule Gallie Christianæ auctæ Scri-
ptores tom. III, col. 254.

(364) Cum Insulensis in Flandria civitas Istæ etiam
nuncupata reperitur, habeatque insignem colle-
giatam ecclesiam, S. Petro sacram, eam hic desi-
gnari indubitatum apparet.

(365) Haud dubie hic designatur ordinis S. Bene-
dicti nobilium virginum abbatia, quæ ab aliis Messi-
nensis, ab aliis Misseniensis vocatur, sæculoque
undecimo secundo ab urbe Iprensi lapide fuit extru-
cta. Adi Galliam Christianam auctam tom. V, col.
341.

S. Mariæ Formosellensis ecclesiæ (366).

95. Frustra conquerimur justus si morte sopitur.

Omnibus una via proveniens varia

Tristia damnatis, dat gaudia plena beatis.

Ergo beatus erit qui bene transierit.

Felix hic Bruno, cui consonat ore sub uno

Laus modulata piis, comptaque tot studiis.

Nosque precamur ei lumen lucere diei,

Qui non temporibus concidit aut vicibus.

Vos quoque pro nostris oreis commemoratis,

Sic sic concludo breviter, celeberrime Bruno,

Cui famularis, Christo sine fine fruaris.

S. Donatiani Brugensis ecclesiæ (367).

96. Hic cultor veri, dum vixit, gloria cleri,

Carne resolutus habeat nunc gaudia tutus.

Quæ petitis vestris, fratres, impendite nostris

Et qui lector ades, dic Sit ei requies.

S. Nicolai Meltensis ecclesiæ (368).

97. Mors breve nomen habet, sed nomine dura sub

[ipso

Sors latet, et sors, quæ non breve jus habeat.

Calcat opes et sceptrâ quatit, cathedrasque su-

[pinat,

Nemoque novit ubi, quando vel unde venit.

Sensus, honor, meritum, species, vis, res, genus,

[ætas,

Omnia vanescunt mortis in articulo.

Hæc cum cuncta forent tibi, Bruno (369), pridie

[Nonas

Octobris tamen es mortuus ipse modo.

Magne Pater, qui cuncta potes, cui competit uni

Interiora viri cernere funditus, et

Parcere peccatis, dare post obitum medicinam,

Parce viro tanti, sisque medela sibi.

SECTIO IV.

Titulus S. Petri Pictavis (370).

98. Sunt duræ sortis nigræ spectacula mortis.

Ullius exors et fortunæ libera mors est,

(366) Hoc monasterium, quod non prope Furaas, ut Galliæ Christianæ auctæ Scriptores tom. V, col. 351, tradunt, sed prope Ipras situm est, anno 1068 fuit fundatum, ut fidem ibidem docent.

(367) Hæc ecclesia, quæ cathedralis modo est, S. Brunonis ætate collegiata duntaxat erat.

(368) Cum nec templum, nec monasterium, quod Meltense voeetur sanctoque Nicolao dedicatum sit, inveniam, quisnam hic designetur locus sacer, definire non possum.

(369) Dignitatibus, opibus ac genere præstitisse Bruno non obscure hic traditur; quare tam hinc, quam ex iis, quæ Commentarii prævii § 2 in medium adduxi, nobili eum stemmate ortum esse, pro certo debet haberi.

(370) Cum S. Petro apostolo nuncupata sit, quæ sæculo quarto S. Hilarium habuit episcopum, cathedralis Pictavensis ecclesia, huic indubie attribendus est Titulus subjectus.

(371) Rotulum scilicet funebrem, qui et epistolam encyclicam, obitus S. Brunonis nuntiam, et Titulos plures funebres seu datas ad hanc responsorias, in quibus non pauca de Sancto memorantur, complectitur.

(372) Plures sunt in urbe Pictavensi ecclesiæ, sanctissimæ Dei Genitricis uominæ insignitæ, quarum

A Cunctorum cladem trutina quæ librat eadem.

Sicut privato, sic parcat nobilitato,

Angustosque lares vacuat, sicut populares.

Nam juvenis, flores, decus, et decor, res et honores

Præter divina sunt omnia sub Libitina.

Hunc obiisse Virum, non ergo sit hoc tibi mirum.

Sed qualis fuerit, si forte rudis mihi quærit,

.Solvat et evolvat cartham (371) rursusque revolvat.

B. Mariæ Pictavis (372).

99. Vivis et in cœlis gaudes, eremita fidelis,

Quem felix esse sequitur, fugit omne necesse.

O Patrem sanctum, pro quo scelus est dare plan-

[ctum,

Cujus gaudere nequit ulla lues abolere;

Vivere cui Deus est, cui lux, cui vera salus est!

B Euge, Dei verna frueris mercede superna.

Accipis inventum modico sudore talentum,

Quod prudens Domino solvisti fœnore bino.

Pro meritis tantis tibi clamant verba Tonantis

Uttere, serve bone, mecum summa regione.

S. Hilarii Pictavis (373).

100. Brunonis vitæ seriem spectent eremitæ,

Mundum florentem, mundanos decipientem

Qui dum conspiceret, sed mundi labe careret,

Dum sibi vilescit, dum fœdita gaudia nescit,

Inhærens Christo seculo discessit ab isto.

Hac caruit vita Bruno, felix eremita,

Est Dominum nactus, cum dictis consonet actus.

Non igitur flemus quem sic migrasse videmus.

Alius ejusdem.

101. Hoc dum vixisti mundo, vestigia Christi

Pluribus extus vitis, es, Bruno, secutus;

Ergo tibi Christus præstabat regna polorum,

In quibus exultat latissima turba bonorum.

S. Radegundis Pictavis (374).

102. Rex immense Deus, qui verbo cuncta creasti,

Qui sanctis requiem cœlestia regna parasti,

una, quæ collegiata est, et jam inde a sæculo decimo exstitit, *S. Maria Major* appellatur; hanc autem hic per *S. Mariam*, solitarie positam antonomasticeque acceptam, designari autumo.

(373) Cum duæ sint, quemadmodum apud nos ad diem 13 Januarii, quo de *S. Hilario*, Pictavensi episcopo, egimus, videre licet, in urbe Pictavensi ecclesiæ, *S. Brunone* antiquiores, quarum altera *S. Hilarius de Cella* seu *Minor*, altera *S. Hilarius Major* seu *Magnus* nuncupatur, dubitari non immerito posse videtur, utrius sit Titulus subjectus. Attamen, cum per *S. Hilarium*, solitarie seu absque addito, uti hic sit, positum, per antonomasiam, non *Minor*, sed *Major S. Hilarii* ecclesia intelligenda videatur, pro hac potius quam pro illa pronuntiare velim.

(374) Sancta Radegundis regina, de qua apud nos ad 13 Augusti diem actum, post factum cum Clotario, Francorum rege, marito suo, divortium, se so Pictavium recepit, hacque in urbe, uti ibidem docuimus, duas ecclesias, alteram viris, alteram sacris virginibus, condidit. Posterior una cum adjuncto parthenone *S. Crucis* nomine hodieque decoratur; prior vero, cui *S. Mariæ* nomen inditum initio fuit, postea *S. Regine* seu *S. Radegundis Basilica*, uti e Galliæ Christianæ auctæ scriptorum tom. II, col. 1299,

Quique laos ducis ad cœlica gaudia lucis,
Fac hunc gaudere cum sanctis sede polorum,
Qua gaudet vere cœtus sine fine bonorum.

B. Mariæ ac S. Cypriani martyris (375).

103. Omnis imago boni sis clemens, Christe, Bru-
[noni;

Hic eremita fuit, unde tibi placuit.

Quæ post oblitus cupiens hoc visere litus,
Te non per speciem, sed videt ad faciem.

S. Joannis evangelistæ Pictavis (376).

104. Gallia, festivas postponens carminis odas,
Nunc lugubres cantus et mœstos excipe planctus;
Namque tuus doctor, quondam per cœlica ductor,
Bruno pius moritur, flos feni subumulatur.
Hinc est quod doleas, sed vivit, pone querelas,
Vere pro meritis justis sonatur [sociatus] in astris,
Cum quo sint nobis, tibi nec non gaudia lucis.

S. Petri Virsionensis cœnobii (377).

105. Turrinis monachis sit pax per sæcula cunctis.
Dum Phœbus radios, per cosinum tendere fulvos
Inciperet, bajulus vester, pro funere Patris
Deflens, huc venit, quem mors inimica peremit,
Cujus nos pro anima celebravimus ordine vota,
Ut mos Ecclesiæ sanctæ cognoscitur esse,
Ipsiusque animam Christo commisisimus almam.
Nam donec vixit, Domino servire cupivit,
Moribus instructus, divino lumine fultus,
Fratribus atque Deo mansit dilectus in ævo.

S. Martini pleni pedis (378).

106. Quoniam nullus suarum virtutum precumve
remige hujus exitialis vitæ naufragium inevitabile
quoquomodo potest evadere, cœlestisque immar-
cessibile præmium obtinere; quod catholicam decet
religionem, fratres, exposcitis. Ut igitur, ejus vestris-
que precibus nostrorum rubigine criminum saluber-
rima decocta, purgemur, vestri Patris diem recole-
mus anniversariam.

S. Maximini Miciacensis cœnobii (379).

107. Doctus psalmista, clarissimus atque sophista,
[i. e. philosophus.

Gallia quem mire sua deberet sepelire,

disco, fuit nuncupata; ut isthæc proinde ecclesia,
quæ collegiata est, verosimillime, ne dicam, indubie
hic designetur.

(375) Certum apparet hic designari veterem ac
nobilem S. Cypriani abbatiam, a Pippino, Aquitanicæ
rege, anno 828 (adi Gallicæ Christianæ auctæ scripto-
res tom. II, col. 1250) in suburbio Pictavensi ex-
structam, quæ varias passa est, non tantum vicissi-
tudines, sed et nominis mutationes.

(376) Hoc monasterium, quod ordinis S. Benedi-
cti est, in urbe Pictavensi sub titulo S. Joannis
evangelistæ sæculo XI fuit exstructum. Adi iterum
Galicæ Christianæ auctæ scriptores tom. II, col. 1263
et seq.

(377) In diocesi Bituricensi situm est hoc cœno-
bium diuque ante S. Brunonis ætatem fuit exstruc-
tum, uti liquet ex iis quæ de illo Gallicæ Christianæ
auctæ scriptores tom. II, col. 133, et tribus seqq.
memoriæ produunt.

(378) Hæc ordinis S. Augustini abbatia, quæ in
diocesi Bituricensi duabus ab Avarico leucis sita
est, anno circiter 1080 fuit fundata. Ita Gallicæ

A Ut fertur Calabris nunc Bruno sepultus in agris,
Hæc functus vita, sub temporibus stabilita,
Transeat ad vitam sine temporibus stabilitam.

Alius ejusdem.

108. Bruno consurgat Regi, cui crimina purgat,
Sanctorum Christo, eui mundo vixit in isto.

Excessit vita monachus, sapiens eremita,

• Hinc clerus tristis monetur veribus istis
Præmia donantem Dominum rogitare tonantem,
Ut det ei requiem, plebs pia dicat Amen.

S. Mariæ Parisiorum (380).

109. O vos mundani, qui re gaudetis inani,
Spernite culturam carnis subito perituram.

Corpus enim vastum, varia pinguedine pastum,
Quo magis impletu, putidum magis efficietur.

B Cur impinguatur caro, qua vermibus satiatur?
Cur adeo cupimus bona, quæ retinere nequimus?

Quos male seduct mundus per devia ducit,

Et sectatores carnis fallit per honores,

Blandaque prætendit, dum nobis retia tendit.

Est et in hoc mundo mundanis sollicitudo,

Pœnaque lucratur pœnam, caro bis cruciatur.

Qui luca sectantur, subita nece præcipitantur

Et subeunt antrum carnis animæque barathrum.

Hæc satis attente pertractans Bruno repente,

Ille magistrorum decus, informatio morum,

Remigium turbæ Remensis, major in urbe,

Mundum desepit, iter ad cœlestia flexit,

Vilibus indutus pannis te, Christe, secutus.

C Huic igitur cœli pateant populoque fideli,
Cum quo lætatur Bruno, semper sociatur.

S. Petri Resbacensis (381).

110. Temporibus nostris, finis dum proximat orbis,
Exstitit in mundo proximus iste Deo;

Nam dives fuerat, mores sapienter agebat,

Contempsit cuncta, post pauper et est eremita

Factus pro Domino, qui solus regnat in alto.

Iste viam carnis tenuit: per sæcula felix

Sit pietate Dei, qui sæcula morte redemit.

S. Petri Latunacensis (382).

111. Arbore de quadam fructum gustaverat Adam,

Christianæ auctæ scriptores tom. II, col. 186.

(379) Hoc diocesis Aurelianensis cœnobium, quod
partim a Miciano agro, in quo fuit exstructum, par-
tium a S. Maximo, secundo suo abbate, ad diem
15 Decembris, quo colitur, in opus nostrum infe-
rendo, ita vocatur, sæculo sexto ineunte initium
accepit. Adi Galliam Christianam auctam tom. VIII,
col. 1526 et seq.

(380) Sub nomine beatissimæ Virginis Mariæ de-
dicata est cathedralis Parisiensis ecclesia; quare
hanc, quæ jam inde a primis regum Franciæ tem-
poribus initium accepit, hic designari verosimilli-
mum arbitror.

(381) Hujus monasterii, a S. Andoeno, Rothona-
gensi archiepiscopo, in diocesi Meldensi sæculo
septimo exstructi, notitiam invenies apud Gallicæ
Christianæ auctæ scriptores tom. VIII, col. 1679 et
seq., uti etiam apud nos tom. IV Augusti, quo de
S. Andoeno actum, pag. 812 ad lit. m in Adnotatis.

(382) Pro Latunacensis hic substitucendum puto
Latiniacensis; ut designetur Latiniacense diocesis
Parisienensis monasterium, in pago Briegio ad Sumi-

arbore positi de qua sors imminet omnibus æqua.
 Si non peccasset, genus humanum recreasset.
 Sed quia peccavit, morti inala cuncta paravit.
 Ergo dolor, luctus, lacrymarum fundite fluctus.
 Quod mors sic mordet, sævit, ruit, omnia subbet.
 Hac ruit onnis homo pro gustato male pomo.
 Hic valet et vivit, mox terræ membra reponit
 Sic caro flos feni, fit fenum gloria mundi,
 Dum juvenum flores marcescunt atque decores.
 Cum parvo magnus, cum justo transit iniquus.
 Hoc probat omnis homo, sed, homo quod compro-

[bat omnis,

Intulit ipse pater, sed quod pater intulit ipse,
 Expulit ipse Deus, sed quod Deus expulit ipse,
 Nobile fecit opus, sed opus, quod nobile fecit,
 Sentit origo sequens; sed et hoc, quod sentit origo,
 Sensit et hic Bruno: quoniam Bruno sentit et iste,
 Vivit in æternum, non ergo fleamus ob ipsum.
 Si quæ tamen gessit, Domino quæ non placuere,
 Os, mens, lingua Deum non denegat ista rogare
 O Theos, alpha boni, da cœlica regna Brunoni.

S. Petri Neocastrensis (385).

112 Hac vixit vita dum felix hic eremita,
 Dicitur Bruno bonus, noster per cuncta patronus,
 Quo vixit pago, vivens permansit imago
 Veræ justitiæ, doctrinæ, philosophiæ,
 Exemplum cunctis qui dans ratione potitis
 Struxit structuram, quam novit non ruituram
 Ætheream sedem, per sæcula cuncta manentem
 In summis cœlis, ubi gaudet Bruno fidelis,
 Cujus mirantis vitam; mores imitantes
 Omnes oremus prece, qualicunque valeamus,
 Hic ut tam dignus, tam verax tamque benignus

Pro nobis toto fundens oracula voto,
 Quo gaudet lætus, cœlesti culmine fretus
 Nos congaudere faciat secumque manere

S. Trinitatis Falesiæ (384).

113. Tanti doctoris fuerat de morte dolendum,
 Omnibus atque bonis noctesque diesque gemendum,
 Si possent luctus hominem revocare sepultum,
 Et lacrymæ fructus facerent, non plangere stultum.

nis Matronæ ripam positum, quod S. Furseus, nobilis Hilernus, uti ad 16 Januarii diem, quo de illo apud nos actum, docuimus, sæculo vii extruxit, quodque, cum deinde a Northmannis ruinam passum fuisset, sæculo xi instaurandum curavit Herbertus III comes, Herberti II Veromanduorum comitis filius.

(385) Cum non pauca, quæ *Novi-castris* seu *Neocastri*, Gallice *Neufchatel*, nomine distinguuntur, loca inveniantur, nec ullum, cujus ecclesiam S. Petro nuncupatam esse sciam, reperire potuerim, quisnam hic locus sacer designetur, pro certo determinare haud erit.

(384) Falesia, Gallice *Falaise*, Northmanniæ Inferioris civitas, castrum, in rupe situm, sibi habet adjacentium, binasque, ut Martinieres in Dictionario Geographico docet, complectitur parochiales ecclesias, quarum altera SS. *Trinitatis*, altera *S. Gervasii* appellatur; dubitandum itaque non apparet, quin ad priorem ex his spectet Titulus subjectus.

(385) In editione Basilicensi additur *Castri*; ut posterior e duabus ad not. præced. memoratis eccle-

PATROL. C. II.

A Sed quia missarum lacrymis suffragia præstant
 Atque preces hominem justæ super æthera gestant
 Hymnis et Psalmis, præcibus grex ergo fidelis
 Christi poscat opem, missis omnino querelis,
 Ut faciat cœlis animam residere Brunonis,
 Ne populetur ovem, conservet ab ore prædonis.

S. Gervasii ejusdem loci (385).

114. Gallia multorum mater, nutrixque virorum,
 Isti quando pares es habitura mares?

Iste tuus quondam doctrinæ prævit undam
 Gentibus et cleris: heu bona fama peris!
 Francigenæ gentis nil confert littera, sentis,
 Hoc obeunte quidem, nunc habes inde fidem.

Istius fossa Calaber tumulus tegit ossa.

Vivere præstet ei gratia magna Dei.

B *S. Mariæ Tornacensis* (386).

115. Quem genuisse Colonia, Francia vult aluisse (387),
 Gloria Bruno pater, genti communis utriusque,
 Ascensu facili sociatur ad agmina cœli,
 Quorum civis erat, etiam dum vita manebat.
 Non tamen hinc frustra comes est oratio justa.
 Conferat hoc Dominus, meritis quod defuit ejus.

S. Petri Blandinensis cœnobii (388).

116. Est commune mori, mors nulli parcat honori.
 Mors est vita piis, pœna diurna malis.

Ibimus absque mora, sed qua nescimus in hora,
 Est quia vita brevis, fluxa, caduca, levis.

Ecce, satis scimus, quod non evadere quimus,
 Et quis erit suus, veròis et inde cinis.

C Dum vixit, vita nituit satis hic Eremita,

Mortuus ipse tamen pace quiescat: amen.

S. Leodegarii martyris (389).

117. Poscitis auxilium, præbeat quod Christus in
 [ærum.

Brunoni petimus migranti corpore Summus
 Quatenus optati concedat munera regni.

S. Bavonis in Gandavo (390).

118. In verbis quanquam nobis sit magna facultas,
 Non pro posse tamen, sit prodere verba voluntas,
 Sed sentes breviter dicamus: Summe magister,
 Brunoni charo tibi Rex, in carne fidelis,

siis, quæ Falesiense castrum complectatur, verosimillime hic designetur.

(386) Cathedralis Tornacensis ecclesia sanctissimæ Dei Genitricis sacra est; ut huic proinde ascribendus sit Titulus subjectus.

(387) Quid ex hoc discamus versiculo, videsis commentarii prævii num. 42.

(388) Nobilissimum hoc Gandense monasterium solo hodie *S. Petri*, sub cujus et *S. Pauli* patrocinio fuit exstructum, nomine venire solet, licet primitus a monte Blandinio, urbi Gandavensi vicino, in quo a *S. Amando* sæculo vii fuit exstructum, *Blandinium* fuerit vocatum. Adi de *S. Amando* operis nostri tom. I Februarii, pag. 822, uti etiam Galliæ Christi. auctræ, scriptores tom. V, col. 184.

(389) Cum varia sint, uti ad secundam Octobris diem in commentario, Actis *S. Leodegarii* prævio, docuimus, loca sacra, Sancti hujus nomine insignita; nec Tituli funebres eo ordine, quo rotulo fere inscripti, recenseantur, quodnam hic seu templum seu monasterium designetur, definire haud queo.

(390) Insigne monasterium, quod *S. Bavonis* no-

Cui super omne bonum placuerunt gaudia cœli,
Illud des esse, quod nusquam novit abesse.

S. Mariæ Connatrensis in Anglia (391).

119. Hunc pietate sua rex Christus in arce polorum
Collocet, atque frui requie concedat eorum.

S. Audomari episcopi (392).

120. Exemplum miseris mortalibus esse solebas,
Ut colerent Christum, quem semper, Bruno, colebas;
Pro quo divitias sprevisisti totius orbis,
Ut tibi perpetuas daret auctor totius orbis.
Ergo vera fides, quam tu semper coluisti,
Te trahat ad Christi requiem, quam, Bruno, petisti.

S. Pauli apost. Londoniensis (393).

121. Tanti fama viri diffusa sub ultima mundi
Excitat ardentem in digna precamina mentem,
Et, licet, ut quimus, complere petita velimus,
Vota probatorum passim promissa virorum
Nos pro posse movent, Dominum memorare Bru-

nonem,

Decessumque sui missis celebrare quotannis.

Archidiaconi Rengerius, Walterus, Quintilianus,
Robertus, Durandusque scholasticus, Theobaldus,
Arturus, cæterique omnes canonici ecclesiæ sancti
Pauli Londoniensis salutamus fraternaque dilectione
impertinus eremitas ecclesiæ sanctæ Dei genitricis
Mariæ Turris Calabriæ, concedimusque ut petiistis,
anniversarium fieri singulis annis reverendo magistro
domino Brunoni servo Dei cunctisque fratribus
cœnobii vestri pridie Nonas Octobris; id concessimus
publico consensu fratrum nostrorum nomenque
ejus nominibus fratrum nostrorum ascripsimus
in memoriam prædictæ commemorationis.

S. Patri Cassellensis ecclesiæ (394).

122. Brunonis vermes carnem pascuntur inermes,
Proh dolor! immensi vas sensus et bonitatis.
Non tamen est inde, quod desseo; nam mihi constat,
Illum sanctorum concivem, sed quia cœtus
Ipsius mœret privatus Patre benigno.

S. Mariæ Atrebatensis sedis (395).

123. Lux æterna Deus, præter quam nil valet esse,

men postea accepit, in castro Ganda ad Scallis et
Legiæ seu Lisæ confluentes sæculo VII a S. Amando
conditum fuit; post varias autem vicissitudines sæculo
tandem XVI a statu regulari (monachorum enim
Benedictinorum erat) ad statum canonicorum secularium
transiit, cumque deinde in arcem convertendum
esset, hi ad S. Johannis basilicam tunc parochialem,
nunc vero cathedralem, S. Bavonis, nomine
Johannis deposito, appellatam, commigrarunt, cathedra
deinceps in hac episcopatus Gandensis, recens tunc
erecti, canonicorum collegium constituti. Adi Operis
nostri tom. I Octobris Gloriam posthumam S. Bavonis
§ 5, uti etiam Sanderum Rerum Gandens. lib. IV, cap. 3
et Gallia Christ. auct. scriptores tom. V, col. 171
et tribus seqq.

(391) Cum locum sacrum, qui ita nominetur, neque
in Monastico Anglicano, neque alibi inveniam, puto,
in illius scriptionem mendum hic irrepisse, proque
Connatrensis legendum Conventrensis; ita ut hic
designetur cathedralis hujus nominis in Anglia
ecclesia, quæ, sanctissimæ Dei Genitrici nuncupata,
S. Brunonis ætate est antiquior. Adi Mabillonium
tom. IV Annal. Bened. lib. LVIII, num. 69, et Mosa-
sticon Anglicanum tom. II, pag. 428.

A Qui nobis voluit nasoi de semine Jesse,
Participem faciat te, Bruno, suæ bonitatis,
Qui fons multifluus est mirificæ pietatis.

Alius ejusdem.

124. Rectæ, Bruno, viæ dux et fons philosophiæ
Non aliter docuit, vivere quam studuit.
Dum bene vivendo fecit, quodcunque loquendo
Vir bonus ostendit, cœlitus emicuit.
Unde sibi merces donetur gloria perpetua
Ac diuturna quies et sine nocte dies.

S. Vedasti Nobiliaci cœnobii scholæ (396).

125. Floret vita brevi serie quod transeat ævi;
Transit enim, quidquid jam præsens cernitur esse.
Sic decet, idque petit, quod habet natura necesse.
Gloria stat rerum, perit hæc in tempore finis.

B Nil habet æternum, nisi sint imitamina veri.
Ergo quisquis homo vult prudens esse videri,
Diligat hæc tantum, quæ sunt sibi dona salutis.
Si bene stant curæ, bona lucis amando futura
Non procuret ea, quæ sic fugiunt, velut aura.
Quidquid habet mundus, est quædam captio mentis,
Ut seducat eam, semper vigil ars inimici.
Ille leo rugiens, quærens, quem devoret, hostis
Nunquam dormitat, nec præstat membra quieti.
Irrequieta manet omnis sua cura per horas,
Nec habet occasum furor hic, nec sacra voluntas.
Unde, rogo, caveas, homo, ne tenearis ab illo.
Mente sed intentus superis et sensibus omne
Impendas studium, vero quo functus honore,
Divino semper puroque fruaris amore.

C Deperit omne, quod est, sapiens simul insipiensque,
Pauper, inops, dives, quos vilis contegit urna,
Lege necisumpta, sic fluit pulvis et ossa.
Justus obit, moritur. Aliquo sit crimine læsus,
Nec caret macula communi lege creatus.
Cedit enim sorti, nimirum quam pater Adam
Per matrem meruit, quam littera nominat Etam.
Mens mea dum queritur super his, per plura vaga-

lar,

Ampla nimis ratio per mentem multiplicatur.

(392) Puto, hic designari monachorum cœnobium,
operis nostri tomo præcedenti in commentario ad
Vitam S. Gerardi, Brononiensis abbatis, prævio
num. 245 memoratum, quod jam inde a sæculo nono
canonicorum secularium factum fuisse, ibidem do-
cuiimus.

(393) Cathedralis Londinensis in Anglia ecclesia
S. Paulo sacra est; quare ad hanc puto spectare
Titulum subjectum.

(394) Casletum, Flandriæ occidentalis oppidum,
quod Gallice et Flandrice Cassel appellatur, hincque
ab iis, qui subjectum Titulum scripsere, Cassella
seu Cassellum Latine dici potuit, duas habet colle-
giatas ecclesias, quarum altera S. Petri, altera
S. Mariæ nuncupatur; ut proinde priorem ex his
hic designari, fas sit conjicere.

(395) Atrebatensis cathedralis ecclesia, sanctissi-
mæ Dei Genitricis sacra, indubie hic designatur.

(396) Atrebatense S. Vedasti monasterium, quod
prius Nobiliacum dictum fuit, sæculo septimo fuit
constructum. Dubitandum itaque non apparet, quin
a schola, quam pro more, sæculo duodecimo iuvenit
usitato, monasterium illud instituebat, Titulus sub-
jectus processerit.

Clare pater Bruno, peto, sit tibi vita perennis,
Dicat Amen quisquis mihi respondendo fidelis.

Alius ejusdem.

126. Lumen et ordo viæ ducentis ad altâ sôphiæ
Oecidit, hinc cedens naturæ Bruno recedens
Par pecudis brutæ. Tibi, Bruno, magister acute,
Viluit hic flore mundus, steriliq̄ue decore.
Flos fuit in feno, viguit sub sole sereno,
Dum tua cantaret, studio dum musa vacaret,
Dum modo lactaret Remos, modo pane cibaret (397).
Hinc tamen, abjectis opibus studiisque rejectis.
Clausus in obscuro frueris labamine duro,
Nique sequens Bruno varium, fundatus in uno,
Sic Pater, o Bruno, capis unum captus ab uno (398).

SECTIO V.

Titulus S. Mariæ Morlivensis ecclesiæ (399).

127. Floruit in mundo vir prudens ore profundo
Utilis est forma sors ejus et ultima norma.
Scivit enim vere, mundum non posse manere.
Calcavit flores ejus, contempsit honores.
Nunc requies sibi sit, quoniam sacra pagina dixit :
Non est damnosa mors justî, sed pretiosa ;
Bruno Hierusalem conscendit spiritualem.

SS. Petri et Augustini Anglorum apostoli (400).

128. Bruno pia vita cælo vivas eremita.
Reddidimus vestris, reddantur debita nostris.

S. Edmundi regia martyris (401).

129. Transit ab hac vita Bruno pater ac e emita,
Trauseat in requiem spiritus ejus : Amen.

Alius ejusdem.

130. Annuat hinc Dominus Brunoni gaudia verus,
Agmina sanctorum, qui continet altapiorum.

S. Mariæ Spalingæ ecclesiæ S. Nicolai Andegavensis (402).

131. In mundo rutilat solis jubar et rutilandæ
Transit et excedit sidera clara poli ;
Sic et Brunonis sapientia tanta refusit,
Inter Francorum sidera solus ut hic
Esset cunctorum flos et fons philosophorum.
Flos speciosus erat, fonsque profundus erat.
Ex hoc manavit sapientia tanta per orbem,
Ut quos imbueret, philosophos faceret.
Splendor sermonis fuit et lux religionis,

(397) Sanctum Rem's poesim docuisse, hinc concludendum apparet. Adi commun. præv. num. 77.

(398) Alludi videtur et hic ad illud Lucæ x, 42 : Porro unum est necessarium. Maria optimam partem elegit.

(399) Cum locum, qui seu *Morlivum* seu *Morliva* vocetur, nusquam inveniam, occurrat autem in Britannia Minori civitas, quæ *Morlæum*, Gallice *Morlais* seu *Morlaix*, nominatur, ecclesiamque sanctissimæ Dei Genitrici sacram, habet, spectare ad hanc Titulum subjectum, verosimile apparet perperamque adeo *Morlivensis* pro *Morlæensis* hic exarari.

(400) Insigne hic puto designari Cantuariense monasterium, quod S. Augustinus, Cantuariensis in Anglia episcopus, *Anglorum Apostolus* nominatus, de quo apud nos ad diem 26 Maii actum, in honorem S. Petri apostoli Cantuariæ sæculo septimo extruxit. Adi tom. I Monastici Anglicani pag. 23, uti etiam operis nostri tom. VI Maii, pag. 440.

A *Ejus religio scitur ubique satis ;
Ejus doctrina sunt facti tot sapientes,
Quos mea mens nescit et mea penna tacet ;
Ejus in exemplo sunt multi religiosi
Et sectatores discipulique crucis.
Ipse crucem Christi tulit et sua cuncta reliquit,
Seque negando sibi profuit ipse sibi.
Dives, famosus, facundus et generosus
In mundo nituit, sed sibi displicuit.
Mundus et ipsius res et mundana potestas
Non sibi chara fuit, omnibus abstinuit.
Nullus amor vel honor nocuere Deum sitiens ;
Sed quærendo Deum fuit [fugit] in exilium.
Exsul erat patriæ, loca præsidiumque Mariæ
Obtinuit, cujus filius ipse fuit.*

B *Felix exsul erat, quem virgo Maria recepit.
Hæc sibi refugium præstet et auxilium
Fiat ei portus, cujus fuit integer ortus
Filius æternus, sit tibi certa salus.
Religiosis fratribus in loco, qui Turris appellatur,
Deo devoto famulantibus Lambertus abbas et tota
congregatio Sancti Nicolai salutem et dilectionem.
Dolori vestro et desolationi charitatis visceribus
compatientes dominoque Brunoni ex hoc mundo ad
Patrem, ut credimus, transcuntî congaudentes et
triumphalis funeris debitum exsolventes justis peti-
tionibus vestris et desideriis satis facimus, annuen-
tes, ut illius depositio in Martyrologio nominibus
fratrum nostrorum interscribatur et perpetua mêmoria
recolatur.*

C *S. Mariæ ecclesiæ Lincolnensis (403).*

132. Transisti mundo securus, maxime Bruno,
Quem quia sprevisi, nil nocuisse puto.
Te voluit rebus fallacibus illaqueare,
Sed tibi prospiciens non cadis in laqueum.
Obtulit iste quidem, quæ pronus stultus adorât,
Hoc est, divitias et bona, quæ percutunt.
Et quia nemo potest horum splendore beari ;
Quippe nihil prosunt, sed nimis efficiunt,
Omnibus abjectis, eremum lætus potiisti,
Hoc solum cupiens posse placere Deo.
Nec bona fama viri latuit dispersa per orbem,
Sed vaga permultos commouit populos.

(401) Vide de hoc monasterio Monastici Anglicani tom. I, pag. 284 et binis seqq., ubi ea traduntur, ex quibus palam est, diu illud fuisse ante S. Brunonis ætatem constructum.

(402) Andegavense ordinis S. Benedicti monasterium, quæ a S. Nicolao nomen est inditum, sæculo undecimo, quemadmodum in Gallia Christiana veteri Sammarthani fratres tom. IV, pag. 688 docent, fuit fundatum ; atque hoc quidem hic per Andegavensem S. Nicolai Ecclesiam designari autumo ; per aliud autem, quod huic præmittitur, S. Mariæ Spalingæ nomen unam ex ecclesiis, quas de more (plures enim olim majoribus cœnobiis erant ecclesiæ) monasterium illud habebat.

(403) Lincolnensis cathedralis in Anglia ecclesiæ sanctissimæ Dei Genitrici Mariæ, uti tom. III Monastici Angl. pagg. 257 et 259 videre licet, sacra est ; quare dubitandum non apparet, quin ad hanc referendus sit Titulus subjectus.

Profuit et inultis dans exemplum famulandi
 Illi, qui bonus est, qui Dominus Deus est.
 Hoc igitur melius quis homo posset meditari?
 Ista salus multis profuit atque tibi

Quis tam felicem novit atque sapientem?
 Non novi talem nec tibi consimilem.

In te revera patuit sapientia vera,
 Te pietas Domini nutrit et docuit.

Hunc elegisti præ cunctis, hunc et amasti,
 Quem quicumque colit, non coluisse pudet.

Sit tibi lux, patria, requies et gloria parta,
 Cui servire sicut gloria sola tibi.

S. Mariæ Eboracensis (404).

133. Filius ecclesiæ mortali carne solutus,
 Bruno vir sapiens, quod sua facta probant,
 Non est plorandus, quia nunquam jam ruiturus,
 Spes, amor atque fides, quod meruere, tenet.

Alius ejusdem.

134. O si voce rei divini pompa trophæi
 Posset laudari, vel plene notificari!
 Sed quia deficeret, nisi se mea vox cohiberet
 Quod mihi velle datur, perfecte posse negatur.
 Sed tamen absque mora surgat mea per mare prora,
 Ut, si fas detur, Christum laudando precetur.

Laus tibi, summe Pater, cui subditur inferus ater
 Laus tibi, laus, Christe, cui mundus subjacet iste

Cælestis doni da præmia, quæso, Brunoni
 Ut tibi, qui vixit, qui mundo se crucifixit,

Vivat in æternum nec mortis tangat avernum.
 Quod petitis vobis, impendite mutuo nobis.

S. Petri Eboracensis Angliæ metropolis (405).

135. Pro quo Bruno brevis reprobavit noxia vitæ,
 Ipse rependat ei munera perpetuæ.

Alius ejusdem.

136. Fama prius nobis retulit, quam littera vestra,
 Non de morte quidem, sed bonitate viri.

Gemma domus Domini Bruno fuit atque columna,
 Et fidei verus cultor apostolicæ.

Vera fides ejus, virtutibus ædificata,
 Æthereas aëdes ædificavit ei.

Gloria, divitiæ, persona, scientia rerum
 Illi clara satis, sed pede pressit ea.

Sunt quæ dant homini post mortem vivere posse,
 Nec tamen hæc possunt morte carere dare.

Mors premit omne caput; quæ si cui parcere posset,
 Certe Brunoni parcere debuerat

Mors bona, mors felix, si mors est illa vocanda,
 Quam sequitur requies vitæque perpetua.

(404) Hoc monasterium, S. Mariæ nomine insi-
 gnitum, diu pariter ante S. Brunonis ætatem fuerat
 exstructum. *Adi Monast. Anglic. tom. I, pag. 384, et*
Mabil. in Annal. Bened. lib. vii, num. 69.

(405) Dubium non est, quin hic designetur cathedra-
 lis, quæ S. Petro sacra est, Eboracensis Ecclesia.

(406) Hæc ecclesia, quæ collegiata est atque in
 agro Beverlacensi sita, diu ante S. Brunonis ætatem
 exstitit, uti videre est tum ex iis, quæ de S. Joanne
 Beverlacensi, archiepiscopo Eboracensi, ad 7 Maii
 diem, quo de hoc apud nos actum, docuimus, tum
 etiam ex iis, quæ tom. III Monastici Anglicani in Col-

A Si quid ei terrena delit contagio sordis

(Nam sine peccato vivere nemo potest)

Abluat illa Deus, qui trinus vivit et unus

Et det ei requiem, dicat et omnis: Amen.

Quod petitis vestris jam fecimus et faciemus,

Et petimus, nostris ut faciatis idem.

S. Joannis archiepiscopi Beverlacensis ecclesiæ (406).

137. Bruno, quod sprevit vivens, in morte reliquit

Nam mundum fugit mundanaque villa dixit.

Christo servivit, quare cælum penetravit.

Ipsius tales transmittere sed quia fratres

Chartam fecerunt, nostri domini voluerunt

Pro famulo tanto postremo tempore functo

Officium servis gratum persolvere cunctis.

Ricardi (407).

B 138. Qui casu mortis, sublato Patre, doletis,

Posite tristitiam, manet omnes exitus idem.

Ilinc est pensandum, quia mundi gloria fenem,

Ad tempus floret, florens pertransit et aret;

Et quia sic floret florens, sic transit et aret,

Declinemus eam, magis inquirendo futuram.

Jam præcessisti, jam regula, Bruno, fuisti,

Jam conclusisti, quod caute proposuisti.

Florebas mundo fragili, sed flore caduco

Sprevisti mundum fragilem, floremque caducum,

Contemplativæ quærens succedere vitæ,

Quam tibi concedat, qui secula per omnia regnat.

Alberti.

139. Det pietas Christi tibi, Bruno, quod meruisti

Factus in hac vita monachus prius, hinc eremita (406).

C

Turstan.

140. Sit tibi, Bruno, quies, sit lux, sit gloria perpetua

Sit tibi vera salus, vera medela Deus.

Richard.

141. Æternam sedem nobis invidit et ædem

Æternæ sedis factus prior exsul et ædis,

Arboris illicitæ dum gustum suggerit Evæ

Gustat, sit gustans mortalibus addita fatis,

Porrexitque viro, casu simili ruituro.

Immortalis erat, sicut Deitatis imago,

Immortalis erat, costis educta virago;

Sed mox post gustum mortales efficiuntur

Dejectuque gravi paradiso deiciuntur.

Intravit mundum mors effera, subdidit illum

D

Legibus illa suis, moritur, qui nascitur, omnis.

Parcere non novit, sed nec tibi, Bruno, peperit.

Apposuit patribus, jam sit tibi vivere Christus

Et raptum mundo te restituat paradiso.

legiatis Angliæ Ecclesiis pag. 4 in litteras missa sunt.

(407) Hic, qui Titulo subjecto, aliique, qui quatuor
 Titulis proxime sequentibus Sancto nominati pa-
 rentarunt, collegiata Beverlacensis ecclesiæ cano-
 nici indubie fuerunt. Singulorum porro nomini in
 editione Basileensi additur *Ad eundem*; quo quod
 verosimiliter significetur, ex Aînotatis, sectioni
 sextæ ad not. 421 subdendis, collige.

(408) Opinioni eorum, qui Sanctum, cum mundo
 valedixit, non recta in Carthusiam secessisse sta-
 tuunt, suffragatur hic Titulus. *Adi Commentarium*
 prævium num. 445 et seqq

Wilhelmi.

- 112 Carmina si possent tanto prodesse Patrono,
Jam prodesset ei musa canora mei.
Carmina cantasset titulo fruitura perenni,
Mille modis tanto psalleret illa viro,
Psalleret illa viro, studiosa mente manūque
Linguaque magnificū magnificaret eum.
Sed quia defuncto nil prosunt carmina laudis,
Virtus summa Dei propitiatur ei.
Torruerat phœbus bis sex octoque diebus
Libram, cum vita discessit ab hac eremita (409).
S. Petri Castrensis ecclesie (410).
143. Gloria justorum, solatia sola reorum
Bruno fuit vivens parque dolor moriens.
To ius cleri decus, exemplar quoque veri,
Mors dolor! eripuit, dum Pater occubuit.
Effectus monachus prius, hinc eremitaque rectus,
Gratia summa Dei propitiatur ei.
Huc tendunt vota, quo propitiatio tota
Sit fragili vitæ sub brevitate sitæ.
Huic fuit Octobris immanibus edita probris
Finis sexta diēs, sit sibi jam requies.
Alius ejusdem.
144. Personæ titulus sub nomine prætitulatus
Virginis et Matris, quam post Dominum colit o bis,
Diversos luctus mundus sonat undique totus,
Ad multas mortes secum ducendo cohortes.
Prosternit cunctos sacro baptismate lotos,
Sicut demonstrat Brunonis clara lucerna.
Is cum mulatorum laudatur voce virorum,
Sit meritis morum spectabilis eximiorum,
Lege tamen mortis sors hunc tulit impia portis.
Femur vobiscum, sed opus quid ad hæc nisi Christi
[stum
Poscere, quod requies sibi sit post funera perpes.
Ut vestris functis dedimus, sic vos date nostris.
S. Mariæ et S. Aldelmi Malmesbenensis ecclesie (411).
145. Hic bonus athleta, cuius celeberrima vita
Hic natus erit, laudabilis esse probatur.
Nam si sic vixit, præsens ut chartula dixit,
Eti manifestus fuit et pius atque pudicus,
Si sibi metiparus fuit, indignis quoque largus,
Si calcator opum, si spreto deliciarum,
Si verbis cultus fuit et bene morigeratus,
Est quid opus verbo, quid dicere plura laboro?
Jam nunc tantorum cœlum tenet arte honorum,
Nam sibi pro meritis est redditus astriger axis.
Nunc igitur Bruno lætatur et hæret in uno,
- (409) Anno nimirum 1101, quo S. Bruno obiit, nondumque Gregoriana Calendarii correctio facta erat, signum Libræ sol fuit ingressus die 17 Septembris, a quo ad diem 6 Octobris, Sancto emortualem, dies viginti, computato utroque extremo, effluxerunt.
(410) Hic fortassis collegiata Angliæ Ecclesia de Costre, quæ S. Petro sacra sit, designatur.
(411) Malmesburiense, de quo tom. I Monastici Anglicani pag. 49 et seqq. agitur, monasterium, in agro Wiltoniensi situm, verosimiliter hic designatur, perperamque proinde Malmesbenensis pro Malmesburiensis scribitur.
(412) Cum ecclesia cathedralis Rotomagensis

A Unum suscepit Bruno, qui multa reliquit.

Est tamen hoc solum cunctis præstantius unum.
Si quam sit magnum, juvat hoc addiscere lucrum,
Sat dicam breviter, paucisque docebo patenter.
Suscepit Christum solamen dulce laborum,
Quid prodest igitur, quod nos sibi versificamur?
Sed puto, proficere, si dico: Deus, miserere.
Ast quoniam nemo peccaminis est sine nævo,
Si quod habet facinus, tu bone terge Deus.

S. Mariæ Rothomagensis ecclesie (412).

146. Ecclesie sanctæ totius lugent ordo,
Humani generis flens irreparabile damnum
Mundo decessit mundani victor honoris
Bruno pater, sanctæ fundator Religionis,
Cujus tanta piæ vitam commendat honestas.

B Ut sit eum eququam non æquiparare potestas.

Ipse fuit sapiens, vir nobilis, indole fulgens,
Imbutus fonte totius philosophiæ;
In quo cum virtus probitatis viva niteret,
Glorificos fasces, qua promeruisse valeret,
Proculcator opum, cunctorum spreto honorum,
Et mundi stultam pede contudit ambitionem
Et studio sanctam fundavit Religionem.
Mundum declinans, mundi sublimia vitans
Elegit potius privata degere vita.

Sed quamvis humilis clarus meritis eremita,
Cujus magnificæ quoniam seriem pietatis
Nemo referre valet, actusve piæ bonitatis,
His prætermisissis, precibus nos invigilemus,

C Atque Patrem summum n. devota mente rogemus,
Ut Pater eximius vitali luce fruatur
Justus et agminibus justorum consocietur.
Nos Rothomagenses metropolis ecclesie canonice
singulis annis venerabilis viri Brunonis anniversarium faciemus.

S. Trinitatis Rothomagi (413).

147. Quamvis mens hominis nescit discernere, finis
Quis sit cunctorum; sed fons et origo bonorum,
Cui patet occultum, nec quid dimittit inultum,
Nos tamen, ut mores designant exteriores,
Daleis et emerite piæ consummatio vitæ,
Credimus, ad Superos quod vester transiit Heros.
Quæ vos oratis de votis concelebratis,
Hæc eadem nostris exposcimus ut faciatis,
Ut vivant Christo, quos carcere solvit ab isto.

S. Leodegarii (414).

148. Hic Leodegarii titulus describitur almi.
A facie mortis nequit ullus sistere fortis

sanctissimæ Dei Genitrici sacra sit, illam hic designari, indubitatum apparet.

(413) Hoc monasterium, quod in monte prope Rotomagum situm erat, sæculo XI fuit exstructum, et ad annum usque 1597, quo mensa abbatialis Carthusiæ Gallionensi attributa est, sub abbatibus perseveravit, ut Galliæ Christianæ auctæ Scriptores tom. XI, col. 124 et seq. docent.

(414) Pratellense S. Leodegarii cœnobium, quod in diocesi Lexoviensi situm est, sæculumque XI, ut Galliæ Christianæ auctæ Scriptores tom. XI, col. 855 docent, fuit exstructum, verosimillime hic designatur.

Sed fumo similis vita viri sterilis.
 Labitur ut ventus pulcherrima nata juvenus.
 Æque tolluntur pessimus atque bonus.
 Omnes morte ruunt, terramque cadavera quærunt,
 In nihilum veniunt, vermibus esca fiunt.
 Corpora putrescunt, quæ viva superba fuerunt
 Horrida sit caro mortua cuncta caro.
 Mox homo cum moritur, statim sua fossa paratur,
 Charus post nullus curet habere suus,
 Sed sociat cineri jam foetens corpus amici.

O quam vanus amor, cum cadit omnis honor!
 Brunoni desimus, quod debitus exigit usus,
 Vos et idem nostris persolvite subtitulatis (415)

S. Mariæ Pontileviensis (416).

449. Exiit e mundo Vir, mundi spreto, ad illum,
 Qui mundum fecit quem sine fine videt;
 Et licet hic, tanquam tenebrosus, Bruno vocetur (417),
 Est tamen et fama lucidus et meritis.
 Luce Dei fruitur, quia lucem respuit istam,
 Et pro deserto cœlica regna colit.
 Vos igitur, fratres, pro læto no delectis,
 Esse suos lætos lætus et ipse cupit.
 Si quid ei minus est, Deus illi compleat illud
 Et nostras vestris jungat ei precibus.

SECTIO VI.

Titulus S. Mariæ Bajocensis ecclesiæ (418)

450. Strenuus et fortis conservator monachorum,
 Providus et mortis, fundator cœnobiorum,
 Sanctorumque Patrum prius et clemens imitator,
 Solamen fratrum, sanctæ virtutis amator,
 Morum corrector justus, pia spes miserorum,
 Justitiæ rector, custos et ubique honorum,
 Moribus ornatus, vas et plenum pietatis,
 Fortiter armatus clypeo veræ probitatis,
 Humanæ Bruno subiit jus conditionis,
 Cœtibus angelicæ conjungendus legionis.
 Non ibi raptiores habitant, nec turba rebellis

(415) Alii notam 352.

(416) Hoc cœnobium, quod sanctissimæ Virgini Mariæ sacrum est, quodque ab aliis *Pontilevium* vocatur, in diœcesi Blesensi situm est, sæculoque undecimo, ut Gallicæ Christianæ auctæ Scriptores tom. VIII, col. 4379 docent, fuit exstructum.

(417) Alluditur ad nomen Brunonis, quod a nomine Teutonico *Braun*, Flandrico *Bruyn* et Gallico *Brun*, idem, quod Latine *Fuscum* seu *Subnigrum* significante, deductum videri potest.

(418) Sanctissimæ Dei Genitrici sacra est, quemadmodum Gallicæ Christianæ auctæ scriptores t. XI col. 346 docent, cathedralis Bajocensis ecclesiæ; quare ad hanc referendum puto Titulum subjectum.

(419) In Adnotatis sectioni secundæ subnexis docui singulis fere cathedralibus suas olim fuisse scholas, in quibus, qui volebant, litteras docebantur: verum, cum præter scholas hasce, quæ *episcopales* vocabantur, monasticasque, quæ monasteriis instituebantur, essent etiam in urbibus nonnullis scholæ, quæ a magistris, ab episcopo approbatis, extra cathedrales ecclesias monasteriaque instituebantur, nesciamque, qui res in urbe Bajocensi S. Brunonis ætate habuerit, spectetne ad episcopalem, an ad aliam Bajocensem scholam Titulus subjectus, pro certo nequeo edicere, potestque is profectus esse ab omnibus simul civitatis Bajocensis scholis, si plures forte ibidem fuerint.

A Nec pravi mores ibi sunt, sed quisque fidelis.
 Quo nobis aditum tribuat Rex perpetuas,
 Mortis post obitum protectio spiritualis
 Spiritus hic summa Brunonis pace fruatur
 Luceque splendidia pietate Dei potiat.

Vernus scholares ejusdem urbis (419).

151. Hic dolor, o Bruno, plus quam processit ab
 [uno,
 Unde dolet, plangit, quam mors tua funditus angit!
 Non lacrymando parum communis turba scholarum
 Atque genu prono tali viduata Patrono
 Pro merito dando diffundit vota precando,
 Et Regem poscit, qui cuncta latentia noscit,
 Ut tibi det vitam, te suscipiens eremitam.

S. Georgii ejusdem urbis (420).

B 152. Flos eremitarum, lumen mirabile, clarum
 Sydus, Bruno, patrum vigor, ordo, regula fratrum
 Exemplarque viæ cœlestis, fonsque sophiæ,
 Has tetigit metas, quibus omnis clauditur ætas.
 In numero fratrum te scripsimus, optime patrum,
 Sedula devote fundendo precamina pro te,
 Ut pietate Dei tibi detur pars requiei.

S. Stephani (421).

453. Si vel per gemitum vel per lacrymas dare
 [vitam

Hic mundus posset, mundus utrumque daret,
 Ut sibi sublato semel eliceret redivivum
 Brunonem, miseris spem, decus, auxilium;
 Qui sectans eremum, propriamque crucem baj-
 [lando

C Actu complevit, ore quod edocuit,
 Remigiumque tenens fidei spem fixit in astris,
 Et rate felici jam mare transiit:
 Et quia non per se valet ullus posse hauri,
 Hunc immensa Dei gratia justificet.

S. Vigoris Cerasiaci cœnobii (422).

454. Humilis grex cœnobii Cerasiensis beati Vigoris,

(420) In generali beneficiorum diœcesis Bajocensis elenco, anno 1648 typis Parisiensibus excuso, pag. 23 curatis civitatis Bajocensis ecclesiis accensetur ecclesiæ, *S. Georgii* dicta; quare cum locum sacrum alium, vel abolitum, vel modo adhuc existentem, cui in civitate Bajocensi vel sit, vel olim fuerit a S. Georgio nomen, haud reperiam, ecclesiam illam hic designari conjicio.

(421) In editione Basileensi habetur *S. Stephani ad eundem*, id est, ni fallar, *ad eundem Titulum*; hujusmodi autem inscriptio, cum vocem *Titulus* subinde etiam ad epistolam encyclicam, obitus cuiuspiam nunciam, significandam S. Brunonis ætate fuisse usurpatam, ex ipsa proxime ante funebres hosce Titulos descripta epistola encyclica, mortis S. Brunonis nuncia, manifestum sit, æquivalet huic sequenti: *Responsio S. Stephani ad eandem epistolam encyclicam, mortis S. Brunonis nuntium*. Jam vero, cum diœcesis Bajocensis situm in urbe Cadomensi, quod S. Stephani nomine distinguitur sæculoque undecimo fuit exstructum, monasterium complectatur, processisse ab hoc Titulo funebrem, seu subjectam ad encyclicam, qua mors S. Brunonis quaquaversum nuntiata fuit epistolam responsionem, verosimile apparet.

(422) Hoc diœcesis Bajocensis monasterium, *Cerasium* etiam appellatum, quod a Northmannis adhuc ethnicis Neustriamque infestantibus, fuerat destr-

præmonitus oraculo divino, pro anima religiosi ac A Deo dilecti Brunonis generale officium (423) persolvit, orans ut ei parcat summa Dei pietas.

S. Mariæ Constantiensis ecclesiæ (424).

155. Christus doctorum doctor, fons atque bono-
[rum,

Donet Brunoni, quod meruere boni.

Esse Deum verum sequitur non esse severum,

Huic igitur placidus sit sine fine Deus.

Nam genus humanum, confectum crimine vanum,

Iste Pater docuit quam melius potuit,

Christi mandatum pandens, dare munus amatum

Servanti vitam dat quia perpetuam.

Nec solum verbis, ut durus doctor, acerbis

Perdocet, ast factis persequitur propriis.

Perpetua vita cur non caret hic eremita,

Est quoniam verus solus in orbe Deus.

Quod petitis vestris, hoc Christus det quoque
[nostris,

Insimul ut socii sint sine fine Dei

Versus scholares ejusdem (425).

156. Bruno multorum præceptor grammaticorum

Cunctis corporeum nuntiat interitum.

Grammaticus, rhetor, dialecticus astrologusque

Effugerent mortem, si fugienda foret.

Sed quia mors nulla nequit auferri medicina,

Semper quisque suum cogitet interitum.

S. Michaelis de periculo maris (426).

157. Mira Dei virtus mirandos perficit actus.

Quosdam justificat, quosdam de morte repulsat.

Quos vult, ignorat, quos vult, solide sibi firmat;

In quibus hic Bruno, vir religionis amator,

Colligitur, capitur, feliciter annumeratur,

Hujus sicut opus rotuli contestificatur.

etiam, ab iisdem, factis Christianis, sæculo undecimo fuit instauratum, consule Galliam Christianam auctam tom. XI, col. 408 et seqq.

(423) Adi notam 282.

(424) In inferiori Northmannia sita est urbs episcopali sede nobilis Constantia; hujus autem cathedralis ecclesia, quemadmodum Gallix Christianæ auctæ scriptores tom. XI, col. 863 docent, sanctissimæ Dei Genitrici Mariæ nuncupata est; quare locum sacrum ab Ecclesia illa distinctum, hic designari non puto

(425) In editione Basileensi additur *Urbis Vide* notam. 419.

(426) De hoc diocesis Abrincensis monasterio, quod ab aliis *S. Michael in periculo maris* appellatur, sanctique Brunonis ætatem longo temporis spatio præcessit, adi operis nostri tom. VIII, Septembris pag. 80 et 3 seqq, uti etiam Gallix Christianæ auctæ scriptores tom. XI, col. 510 et tribus seqq.

(427) Locum sacrum, qui hoc nomine distinguitur, dicique aliqua veri specie is, qui hic designatur, possit, nusquam invenio.

(428) Monasterium, in diocesi Cenomanensi situm, quod *Louleyum* vocatur, sæculo undecimo fuit exstructum. Liqueat id ex ipso, utpote cui Sigefridus, sæculo undecimo non multum provecio, ut Gallix Christianæ auctæ scriptores tom. XI, col. 680 docent, Sagiensis episcopus, subscripsit, suppeditato a Sammarthanis fratribus tom. IV, pag. 579 et seqq. foundationis instrumento. Istud porro monasterium,

S. Petri Casalis (427).

158. Vita Brunonis, fides et opera si talis existit, ut dicit littera.

Non est lugendus, cum sit Superis sociatus;

Sed si, dum fragilis toleramus pondera carnis,

Nullus compareat, qui sic sine crimine vivat,

Ut caveat factis aut non delinquere verbis;

Idcirco Christum deprecamur, ut, si in aliquo offendit iste Pater, dignetur indulgere.

S. Mariæ Louleii cænobii (428).

159. Audito transitu beatissimi eremitæ Brunonis, Cenomanensis mater ecclesia trigenarium ei fecit (429), anniversarium depositionis diem celebratura.

S. Juliani Cenomanensis (430).

B 160. Morte tua flendum non credimus, optime
[Bruno,

Qui, fugiens vanos mundi pereuntis honores,

Angelicam in terris vitam sapiens imitatus

Corpore adhuc vivens cœlestia mente petebas.

Corporis ergo malis, Christo miserante, solutus

Sedibus æthereis æterna pace frueris.

O utinam tua sancta sequi vestigia possem,

Corporis istius quo lætus damna subirem!

Alius ejusdem.

161. Vixit in Ecclesia firmissima Bruno columna.

Occidit, unde decus Ecclesiæ titubat.

Mundalis luget, cœlestis curia gaudet.

Hæc perdit, tantum suscipit illa Virum.

C Debita naturæ solvit meliora secutus,

Cui pro morte brevi vita perennis erit.

Alius item ejusdem.

162. Ad Superos Superum cultor sociusque re-
[cessit.

Commendans terræ Bruno, quod ejus erat,

quod, quemadmodum ab iisdem Sammarthanis fratribus ibidem traditur, in sanctissimæ Virginis Mariæ honorem fuit conditum, esse puto illud ipsum, quod hac in inscriptione, litterulæ unius facta mutatione, *Louleii cænobii* nomine distinguitur. Mirum interim accidit, in Titulo subjecto exponi, non quid hoc, sed quid *Cenomanensis mater*, seu cathedralis, *Ecclesia* pro *S. Brunone* præstiterit, sequentique etiam tempore sit præstitura.

(429) Adi notam 269.

(430) Cum cathedralis Cenomanensis Ecclesia S. Juliano, primo Cenomanensium episcopo, nuncupata sit, nec ab hac distinctus, cui a S. Juliano nomen fuerit, convenireque posse Titulus subjectus videatur, locus sacer ullus in Cenomanensi seu civitate seu diocesi sæculo duodecimo, cujus anno primo Sanctus noster obiit, existitisse inveniatur, cathedralem illam ecclesiam hac in inscriptione designari, existimo; quod si autem vera sit hæc mea opinio, Claudium Robertum et post hunc Sammarthanos fratres, qui, cathedralem Cenomanensem ecclesiam, cum primo B. Mariæ ac deinde S. Gervasio consecrata fuisset, anno demum 1201 S. Juliano, translato in illam sacro hujus corpore, dedicatam fuisse, in concinnatis a se Gallis Christianis scribunt, a veritate aberrare necesse est, nisi forte, quod tamen non puto, isthæc Tituli subjecti inscriptio ab iis solummodo, qui funebres Sancti Titulo, sæculo 16 edendos curarunt, fuerit profecta.

Sarcinulasque leves et agentem Prothea mundum

Despicit, aeternas pauper adeptus opes.

Depositum interea cineri miscetur, idemque

Sperat et exspectat praemia sorte pari.

Suspitor, angelicas huic exsultare cohortes,

Et caeli cives plaudere cive novo.

Sexta dies Octobris erat, cum Bruno, secutus

Naturam, Superos exoneratus adit.

Alius adhuc ejusdem.

163. Iste superna petens sincera religione,

Regnat cum sanctis in caelesti regione.

Iste laboravit, felix labor, unde vocavit

Gloria sanctorum, merces miranda laborum

Te, tibi se, Bruno, dans regnum Rege sub uno :

Rege sub hoc dico, majestas cujus olympo

Fulget et est Sanctis lux, gloria, vita perennis.

Istius ergo decet nos commendare laborem

Muneris aeterni decet et laudare datorem.

Impetret et nobis nostrae devotio laudis,

Munere divino regnemus Rege sub illo

S. Vincentii Cenomanensis (431).

164. Si posset lacrynis et planctu vita rediret,

Cum gemitu magno et lacrymis planctuque pro-

[tervo

Totius florem mundi clerique decorem

Tristis Brunonem lacrymarer luce carentem.

B. Juliani de prato (432).

165. Isti Brunoni tribuatur vita perennis,

Spiritus atque suus, caelesti sede receptus

Regnet cum Domino, felix sit nunc et in aevum.

Hic vir praclarus vita doctorque beatus

Felix in clero fulsit, per dogmata mundo :

Unde pio gemitu, profusus stetibus, et nos

Oremus Christum, quo det sibi nunc paradisum.

S. Mauricii sedis Andegavensis (433).

166. Gallia tristatur, Calaber populus lacry-

[matur.

Doctoremque bonum gemit ista, stet illa patro-

[num.

Vitae praesentis haec laudat enim documentis,

Ejus et eximia celebratur ubique soplia.

Plusquam Maronis laudatur lingua Brunonis,

(431) Haec ordinis S. Benedicti abbatia, quae in uno civitatis Cenomanensis suburbio sita est, saeculo sexto fuit aedificata a S. Domnolo, Cenomanensi episcopo. Ita docet in Annalibus Benedictinis lib. vi, num. 43, Mabillonius.

(432) Sicut est in dioecesi Cenomanensi hoc sanctimonialium Benedictinarum monasterium, diuque ante S. Brunonis aetatem exstitit, uti liquet ex his, quae de eo lib. i et ii Annalium Benedictinorum memorat Mabillonius.

(433) Dicata est S. Mauritio cathedralis Andegavensis ecclesia; quare dubitandum non est, quin haec per sedis seu cathedrae Andegavensis S. Mauritium hic designetur.

(434) Ne hinc putes, S. Brunonem a fidei orthodoxae veritate devium aliquando exstitisse. Adi commentarium praevium num. 69 et seq.

(435) De S. Florentio, presbytero confessore, ad vigesimum secundum Septembris diem, quo in martyrologio Romano aliisque fastis sacris memoratur, vitamque, saeculo quinto circiter incunte, cum morte commutavit, actum apud nos jam est, ibique in

A Gloria Platonis vilescit laude Brunonis.

Hic praecellebat doctoribus, hic faciebat

Summos doctores, non instituendo minores.

Doctor doctorum fuit hic, non clericulorum.

Nam nec honestates verborum, nec gravitates

Sumpsit Brunonis, nisi vir magnae rationis.

Rectio prudentis superabat acumina mentis,

Ut documentorum doctor satis exstitit horum.

His plus perfectam voluit praepone re sectam,

Nuntiat egregiam divina docendo sophiam,

Primaque destruxit et tanquam frivola duxit,

Dux prius erroris monstravit iter melioris

Postea doctrinae (434), quae gaudia dat sine fine.

Sed nil mundana sapientia dat nisi vana.

Haec facit elatos pompa, facit illa beatos.

B Factis complebat operando, quod ore docebat.

Multos sermones faciebat per regiones

Urbem transivit Romanam, Calabrosque petivit.

Hic abbas factus est tandem caelica nactus,

Hinc gens illa gemit, quia patrem casus ademit,

Cumque virum talem plorat tam spiritualem,

Non mors pastoris, sed damnum causa doloris.

S. Florentii Glamuensis caenobii (435).

167. In variis membris corpus distinguitur illud,

Cui caput est Christus, regnator catholicorum;

In quo nos monachi, medioeria membra, locati

Credimus excelsos in eo veros eremitas,

De quorum numero te, Bruno magne, fatentes,

Spretus honor mundi quod nobis testificatur,

C Et sanctae vitae finis bonus astipulatur,

Cum tibi descriptas laudes omnino probemus

Nosque tuis meritis fulciri posse putemus,

Ut tamen orantum fratrum precibus favemus,

Efulsisse preces pro te nos notificamus,

Unde vicem nobis reddendam non dubitamus.

S. Nicolai ejusdem urbis (436).

168. Necdum vester nostros lares rolliger (437)

attigerat, cum Lambertus abbas noster jam eum

susciperat et de tanto Patre dignos jam versus as-

cripserat, illud autem, quod promisit, libenter con-

cedimus et augere jam promissis iterum promitti-

commentario, actis ejus praevio, expositum, qui monasterium, in hodierni ducatus Andegavensis monte Glonna, aliis Glomea aut etiam Glomma situm, quod a Sancto illo nomen habet, quodque modo, ut a novo S. Florentii monasterio, prope Salmurum serius exstructo, distinguitur, S. Florentius vetus appellatur, saeculo decimo post duplicem everisionem, quam primo a Britonibus, ac deinde a Northmannis accepserat, instauratum denuo fuerit. Sacrum illud asce-terium, de quo etiam in Gallia Christiana antiqua tom. IV pag. 388 Sammarthani fratres, illud ipsum omni dubio procul est, quod hic S. Florentii Glamuensis, litterulae unius, verosimillime per errorem, facta in hoc vocabulo mutatione, caenobii nomine distinguitur.

(436) Id est, ni fallar, Andegavensis; ut hic Andegavense, de quo in Adnotatis, sectioni praecedenti subnexis, quae priam jam ad not. 402 memoravi, S. Nicolai monasterium iterum designetur.

(437) Adi pro hujus vocabuli significatione Commentarium praevium num. 24.

mus (438) pro Brunone, quem jam cum Deo regnare A credimus.

Bruno fuit fons doctrinæ, norma veri dogmatis, Aristotelis profunda superans et Socratis, Supergradiens Platonem sacri dono chrisinatis. Vixit homo, plus quam homo pressus mole car-

[nea,
Vivens tamen pressit carnem, tendens ad æthera,
Spernens mundum moribundum ob regna cœ-

[lestia.
Vivat Bruno felix cœlis cum supernis cœtibus,
Cernat Regem, cujus legem conservavit actibus;
Vosque patres et confratres orate pro fratribus.

S. Mariæ Dolensis cœnobii (439).

69. Prout vestra dignatur expetere sanctitas, et nos Dolensis cœnobii fratres, fraternitatis vestræ B desolationi compassi, pro beati Patris nostri ac magistri Brunonis (440) anima devotissimarum orationum suffragia mox, ut ejus audivimus obitum, omnipotenti Domino persolvere curavimus, ac præter cætera missarum tricennialium (441), necnon elemosynarum suffragia annuæ sibi missæ beneficium, quod quotidie et, annuente Domino, persolvitur, paternæ devovimus dilectionis affectu. Insuper et ejus memoriam nostræ scripto matriculæ (442) commendamus, ut quotannis fraternæ devotionis affectus ad commendandum eum omnipotenti Domino, ejus lecto nomine, excitetur.

S. Michaelis eremi (443).

170. Mors hominum sæva, quam nobis attulit [Eva. C

Omnibus illa nocet, ut liber iste docet.

Omnes illa terit, regnum super omnia quærit.

Justus Bruno fuit, ut liber hic docuit.

Bruno fuit justus, simplex, humilisque, venustus,

Mors tamen ut voluit, vivere non potuit;

(438) Titulum hunc ab Andegavensis S. Nicolai monasterii monachis, aliumque ordine 131 supra datum abs abbate illorum Lamberto fuisse conscriptum, hinc liquet. Nota etiam, cum nonnullorum aliorum locorum Tituli interjecti hunc inter et illum sint, fuisse binos hosce vel chartæ separatæ (adi notam 290) seorsum inscriptos, vel certe, si res secus habeat, non eo, quo in rotulo funebri communi fuere exarati, ordine editos.

(439) Cum nec Dolæ in Britannia Minori, nec Dolæ in Comitatu Burgundiæ cœnobium existat sanctissimæ Dei Genitrici sacrum, indubitatum D apparet, hic designari Dolense monasterium, quod in ejusdem sanctissimæ Dei Genitricis honorem in Biturigibus, uti apud Mabillonium tom. III Annalium Benedictinorum lib. XII, num. 42 videre licet, ab Ebbone, toparcha Dolensi, sæculo decimo fuit exstructum monachis Benedictinis, quibus tandem, ut Gallix Christianæ auctæ Scriptores tom. II, col. 148 docent, canonici sæculares anno 1625 fuere substituti.

(440) Quid hinc concludendum appareat, videsis Commentarii prævii num. 166.

(441) Id est, ni fallar, per triginta dies, aut etiam forte annos, celebrandarum.

(442) Vocabuli hujus significationem in nota 256 assignavi.

(443) Perantiquum hoc ordinis S. Benedicti monasterium, quod S. Michael in eremo communiter

A Et quia nembra jacent, gemitus pro funere cessent, Pro gemitu quoniam nullus habet veniam.

Nos ergo instemus Dominum ju. Deum rogemus, Ante suam faciem, quod sibi a.: requiem.

S. Mariæ Lucionensis (444).

171. Fratres, qui estis in eia, quæ dicitur Turris, notum sit omnibus vobis, quod pro domino Brunone agamus charitable septem vigiliis (445) et septem missas, et panem et vinum, domino Reginaldo abbate (446) Imperante.

S. Petri apostoli Maliacensis (447).

172. Concedatur ei locus a Domino requiei, Quem semper coluit, vivere dum potuit.

S. Vincentii cœnobii Noliensis (448).

175. Noliensium conventum in beati Vincentii ecclesia juxta summi Patris Augustini instituta Horis regularibus psallendo attentum, visa schedula, quæ Brunonis incomparabilis philosophi obitum patefecit, tantus timor tantusque horror occupavit, quod vix debitum Officium complere prævaluit. Quis enim non obstupesceret, imo ab intimis cordis ingemisceret, cum tantum virum totius scientiæ et pene omnium clericorum lumen et fundamentum naturæ concessisse audiret? Sed quia inevitabile constat, et Salvatorem nostrum legem mortis ad horam subiisse credimus, quod in aliis lugeremus, mœrorem in Brunone gaudio mutamus. Bruno namque veram scientiam et prudentiam liberalium artium, necnon cæteras cardinales virtutes habuit et servavit, quas in bono sine consummavit. Dudum siquidem ecclesiæ sedis Remensium summus didascalus, utpote in Psalterio et cæteris scientiis luculentissimus (449) et columna totius metropolis diu exstitit. Sed quia hoc totum vere transitorum perpendit, post vitam eremiticam arciozem et inusita-

modo vocatur, in diocesi Lucionensi situm est fuitque anno circiter 680 ab Ansoaldo, Pictavensi episcopo, fundatum. Adi Galliam Christianam auctam tom. II, col. 1418.

(444) Hæc abbatialis olim ecclesia, sanctissimæ Dei Genitrici sacra, quam in cathedrali Joannes XXII Papa anno 1317 evexit, sæculo octavo est antiquior, uti liquet ex iis, quæ de ea memorant Gallix Christianæ auctæ Scriptores tom. II, col. 1404 et seq.

(445) Pro vocis hujus significatione adi notam 255. (446) Hic abbas inter Goffridi, Lucionensis abbatibus, qui anno 1091 obiit, successores primus recensetur in Chronico Malleacensi. Adi Gallix Christianæ auctæ Scriptores loco proxime citato.

(447) Celeberrima hic indubie designatur Malleacensis seu Malliacensis jam a sæculo decimo exstructa sanctoque Petro sacra abbatia, quæ in episcopatu Pictavensi sita olim fuit postque ipsamet a Joanne XXII Papa episcopalis facta est. Adi iterum Galliam Christianam auctam tom. II, col. 1362 et binis seqq.

(448) Illoc ordinis S. Augustini cœnobium, quod olim Malleacensis, nunc Rupellensis diocesis est in Chronico Malleacensi ms., uti Gallix Christianæ auctæ Scriptores tom. II, Col. 1395 docent, anno 1068, al. 1069 edificari cœptum fuisse legitur.

(449) Ad Commentarium, quo Sanctus omnes Davidis Psalmos dilucide exposuit, hic alludi videtur. Adi Commentarium prævium num. 694.

tissimam eremum in transmarinis partibus expetiit (450), et inde, Domino vocante, ad summi Regis convivia lætus perrexit; ubi, licet angelicum Psalterium credamus cum Christo decantare, tamen si quid maculæ, quoad viveret, ex originali parente seu ex actuali vita, oblivione seu incuria, contempsit abolere, totius pietatis nec non misericordiæ Fontem prece et mente oremus assidue, quatenus ei velit indulgere et ut pro eo illud impetremus, continuis septem diebus Officium, mortuis debitum, Christo persolvemus.

Schola ejusdem (451).

174. Lumen erat Bruno, dum vixit, Francigenarum,

Lux cleri, fruitur nunc lumine cœlicolarum.

Est etenim tali condignus honore potiri,

Qui vitam vita cœlestem duxit in ista.

Delirat plane, cor habet rationis inane,

Quisquis testatur secus, aut aliud meditatur,

Ut narrat, chartam nobis qui detulit istam.

Si de terrena sibi quidquam fœce cohæsit,

Illud ab hoc tergat, qui mundi crimina purgat.

Alius ejusdem.

175. Lux fuerat, mundo Bruno dum vixit in isto,
Sed modo relucet, quia cœli sede relucet.

Novit Psalterium (452), sed nunc canit organa sursum.

Edocuit multos, nunc cernit in æthera sanctos,

Doctor doctorum nunc unus cœlicolarum.

In terris doctor, nunc Christo plaudet in alto

Funde preces ergo pro nobis, inclyte Bruno,

Et nos econtra nitentur reddere vota.

Nam cupimus tecum cum Christo vivere sursum,

Et decimo cuncti flagitamus in ordine poni.

S. Pauli apostoli Cormaricensis (453).

176. Dominis et fratribus meis, Deo omnipotenti in monasterio Sanctæ Mariæ de eremo, quæ Turris dicitur, servientibus, Mainardus uti mundo, frui Deo. Anno ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi millesimo centesimo secundo Kalendis Novembris

(450) Qui Titulum hunc scripsere, non sat novisse videntur, quo loco Turritana, in quam tandem Sanctus, Gallia relicta, sese abdidit, eremus sita sit; neque enim hæc, uti hic innuunt, in transmarinis partibus ratione Galliarum sita est. Sed forte per errorem, a librariis profectum, *transmarinis pro transalpinis* hic scribitur.

(451) Monasterii nempe Noliensis seu potius, ut Galliæ Christianæ auctæ Scriptoribus loco proxime citato exaratur, Noliensis; ut ad scholam, quam isthoc monasterium pro more tunc usitato instituebat, spectent indubie biui Tituli proxime hic subiecti.

(452) Alludi iterum hic videtur ad concinnatum a Sancto in omnes Davidis Psalmos Commentarium, aut certe ad eximiam plane, qua enituit, horum intellectuentiam.

(453) Hoc ordinis S. Benedicti monasterium, quod in diœcesi Turonensi situm est, sæculo octavo in S. Pauli apostoli honorem fuit exstructum, uti in Gallia Christiana antiqua tom. IV, pag. 299 docent Sæpniorthani fratres.

(454) Qui ergo epistolam encyclicam, mortis S.

suscepi rotulum istum (454). Legi in eo, beatam, ut puto, animam suavissimi magistri mei Brunonis sæculi hujus vaporem transitorium perseverando in vera charitate efflavisse, pennisque virtutum cœlestia regna subiisse. Gavisus utique super tanti viri glorioso fine, sed quia intentio indefessa mihi inerat ad eum in brevi pergere, eumque videre et audire, omnesque animi mei æstus in illum refundere, et vobiscum sub ejus ducatu sanctissimæ Trinitati obedire, ultra quam dicere possim, de inopinato transitu ejus conturbatus sum, nec retinere potui habenas ultro profluentium lacrymarum. Mainardus, inquam, ego in Cormariensi monasterio monachorum plurimorum nomine, non opere, Prior (455), Remorum civitatis oriundus fui, domini hujus Brunonis aliquot annis doctrinam audivi, Deoque volente, admodum profeci, profectusque mei grates domino Bruno et si in hac vita reddere non potui, nunc saltem animæ illius exhibere statui. Habebo itaque illum omnesque in Christo dilectores ejus in memoriali meo, quandiu spirare potero, universosque convictores meos, filios ac fratres spirituales ad idem opus pro posse meo provocabo, excitabo, promovebo, preces, oblationes, elemosynas pro eo non aliter, nec minus, quam pro meipso offeram Deo, Trinitati, quandiu fuerit spiritus in naribus meis.

S. Salvatoris mundi sanctique Gildasii conf. Dolensis (456).

177. Quoniam pro omnibus, hominibus, quos sancta virgo mater Ecclesia per aquam et Spiritum sanctum per universa mundi climata ab omni errore et primo originali peccato emundans per dies regenerat, debet fideliter ad Dominum oratio fundi, maxime pro illis precum instantia orationumque perpes memoria debet ab omni catholico adhiberi, quorum adjutorio et beneficio credimus posse adjuvari. Quocirca, hujus excellentissimi viri Brunonis audita a Domino vocatione, tria officia in conventu pleniora statuimus peragere. Anima eius requiescat in pace.

Brunonis nunciam, circumtulit, Cormaricense monasterium non adit, nisi cum jam annus a S. Brunonis obitu aliquandiu esset elapsus; quare existimo, illum Angliæ loca sacra, quorum supra exstant funebres de S. Brunone Tituli, prius adiisse, ac tandem demum trajecisse in Northmanniam, e qua deinde ad Cormaricense cœnobium aliaque loca sacra vicinæ sese contulerit.

(455) De hoc S. Brunonis piissimo discipulo videtur Commentarium prævium num. 97, 99 et seq.

(456) Hoc olim ordinis S. Benedicti monasterium quod sedecim leucis ab Avarico Biturigum ad Indrum fluvium in diœcesi Bituricensi situm est, at Ebbone, castri Dolensis principe memoratique ad not. 439 cœnobii cognominis auctore, pro abbate monachis Ruyensis S. Gildasii monasterii, Northmannorum, Aremericam, in qua hoc situm erat, sæculo nono et decimo incipiente fœde vastantium, furorem fugientibus, fuit fundatum; qui autem id factum fuerit; Galliæ Christianæ auctæ Scriptores tom. II, col. 153 et hinc seqq. exponunt, uti etiam qui tandem monachis canonici sæculares anno 1623 fuerint ibidem substituti.

S. Mariæ Tropeiensis Ecclesiæ (457).

178. Unde Deo gratus fuit Bruno, inde beatus.
 Quem si laudarem, non hunc pro laude bearem.
 Reddo Deo grates, quod habebat tot bonitates,
 Quot possunt dici lingua sapientis amici.
 Inde cutis colli teritur præ pondere rolli,
 Rolligeri collum nequit ultra tollere rollum (458),
 Quo tot cum tantis scribuntur et aula Tonantis.
 Et sol cum luna, stellarum cursus et una
 Lux, polus, aer, humus, mare, tartara, sulphura,
 [fumus.
 Lividus, obscœnus lætensque putredine plenus;
 Quæ plaga Plutonis procul est a sorte Brunonis.

A Ampla tuit charta, nunc parva videtur et arcta;
 Qua sors, qua fatum, qua scribitur omne creatum,
 Atque creatoris sine tempore tempus honoris.
 Cujus in hac vita vitæ fuit hic eremita,
 Quam pius et mitis, simplex, sine agmine litis.
 Dicere si nossem, non est, quo scribere possem.
 Intus et a tergo jam pellis scribitur ergo.
 Ultra quid dicam? Jam nescio dicere quidquam.
 Sed tamen, ut crescat benedictio, dico quiescat.
 Pace dico datus, cum sit super astra locatus;
 Si tamen in fossa fiat caro pulvis et ossa,
 Non obiit, vivit, patriam redeundo petivit.
 Vivere, quæ Bruno vivit, possimus in uno (459).

APPENDIX

SEU SUPPLEMENTUM AD GLORIAM SANCTI POSTHUMAM.

§ 1. *Veneratio Sancto, Beatis jam ascripto atque ad ecclesiam S. Stephani translato, in Calabria exhibita, frequentiaque ad ejus invocationem miracula patrata, quorum aliquot, annum 1600 prægressa, recensentur.*

1. Postquam sacrum Brunonis, Beatis a Leone X papa, uti in commentario prævio § 47 docui, anno 1514 ascripti, corpus e Turritano, in qua jacebat reconditum, sanctissimæ Dei Genitricis Ecclesiæ ad Turritanam iidem S. Stephani ecclesiam ipso dicto anno 1514 fuisset translatum, singularem, qua in sanctam ordinis sui institutorem ferebantur, venerationem Carthusiani universim omnes, ac nominatim Turritani magis ac magis non uno manifestavere indicio. Ac primo quidem, Turritanum S. Stephani monasterium, unice tunc, primævo S. Mariæ et S. Stephani nomine mutato, S. Stephani de Bosco seu de Nemore appellari solitum, sub cujus etiam tum, non secus ac hodie, nomine Turritano (adi Commentarium prævium num. 753) S. Mariæ ecclesiæ totumque ædificiorum, ad Turritanam eremum spectantium, complexum veniebat, non S. Stephani modo, ut Leo X papa (adi Comment. prævium num. 755 et seq.) statuerat, sed, ad sancti illius martyris nomen nomine S. Brunonis adjuncto, S. Stephani et S. Brunonis domum in sancti Patris sui honorem deinceps appellavere, eundemque

(457) Tropeia, episcopalis Calabriæ ulterioris civitas, cathedrali gaudet Ecclesiæ sanctissimæ Dei Genitrici, ut Ughellus tom. IX Italiæ sacræ col. 449 docet, sacrata. Hunc adeo, maxime quod locus sacer alius, cui competere queat Titulus subjectus, non occurrat, esse puto ipsam, quæ hac inscriptione designatur, Tropeiensem S. Mariæ ecclesiam, licet interim hanc, qui epistolam encyclicam, mortis S. Brunonis nunciam, circumtulit, post reliqua duntaxat, quorum Tituli funebres præcedentes sunt, ioca sacra adisse et diversis, quibus Titulus subjectus concipitur, versiculis videatur, mirumque videri queat, tam sero eum, et non nisi, cum jamjam domum esset reversurus, adisse ecclesiam, a Turritano

etiam in finem temporis lapsu ordinis sui provinciam, quæ Turritanam Carthusiam modo complectitur, quæque antea provinciæ Lombardiæ ulterioris nomine distinguebatur, S. Brunonis provinciam, quo nomine hodieque isthæc gaudet, nuncupavere, uti disco partim ex Morotio in Theatro chronologico pag. 226, partim ex Camilli Tutini ordinis Carthusiensis ad annum 1514 Prospectu.

2. Verum in facta monasterio suo a S. Brunone appellatione, quod parum sane fuisset, neutiquam stetit Carthusianorum, Turritanam eremum, sibi a Cisterciensibus Leonis X papæ jussu tandem redditam, incolentium, eximia plane erga sanctum illum Patrem suum veneratio. Quod enim (Vide recitata in Commentario prævio num. 776 verba) de sacro Brunonis capite faciendum, populo astanti, dum pretiosa ejus lipsana transferrentur, dixerat Matthæus, Carthusiæ Bononiensis prior, executioni id illi mandandum curantes hermæ argenteo, affabre elaborato, sacrum Sancti caput, seu potius hujus, quæ penes ipsos adhuc mansit, partem includere. Nec contenti ita effecisse, ut pretiosum hoc pignus congrua debitaque reverentia custodiatur, haud dudum etiam, ut apparet, post annum 1514 instituere, ut quotannis, quo et apud populum incrementa caperet Sancti cultus, sacrum ejus caput, hermæ, ut dixi, argenteo jam eremo haud multum remotam.

(458) *Rolli et Rolligeri* significationem in commentario prævio num. 24 suppeditavi.

(459) Futilia sane et vana, quemadmodum in Glossario mediæ et infimæ Latinitatis ad vocabulum *Titulus Cangius* affirmat, in Titulis funebribus, quibus olim parentari Vita functis contigit, scripta subinde fuisse, palam est vel ex nonnullis, quæ tum in hoc, tum in aliis nonnullis supra datis de S. Brunone Titulis funebribus occurrunt; licet interim iidem fere simul complectantur, quæ ad Brunonis tum doctrinæ, tum sanctitatis, qua statim ab obitu inclaruit, famam manifestandam conducunt